

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ПРИВАТНИЙ ВИЩИЙ
НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД «ЗАПОРІЗЬКИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ ТА
ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ»

Кафедра підприємництва, менеджменту та туризму

ДО ЗАХИСТУ ДОПУЩЕНА

Зав. кафедрою _____
(підпис)

к.е.н., доцент Панкова М.О.
(Науковий ступінь, вчене звання (прізвище та ініціали))
« ____ » _____ 2023 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА
НАПРЯМКИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

Виконав

ст. гр. – ПТБ-228

(підпис)

Є.С. Максименкова
(ініціали та прізвище)

Науковий керівник

к.ю.н., доцент

(Науковий ступінь, вчене звання,
посада)

(підпис)

О.В. Косяк
(ініціали та прізвище)

Запоріжжя
2023

ПРАТ «ПВНЗ «ЗАПОРІЗЬКИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ
ТА ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ»

Кафедра підприємництва, менеджменту та туризму

ЗАТВЕРДЖУЮ

Зав. кафедрою

(підпис)

к.е.н., доцент Панкова М.О.

(Науковий ступінь, вчене звання (прізвище та ініціали))

« __ » _____ 2023 р.

З А В Д А Н Н Я

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ БАКАЛАВРСЬКУ РОБОТУ

Студенту гр. ПТБ-228, спеціальності «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

Максименковій Єлизаветі Сергіївні

1. Тема: Напрямки інноваційного розвитку підприємства

затверджена наказом по інституту № 02-10 від 27.01.2023 р.

2. Термін здачі студентом закінченої роботи: 12.06.2023 р.

3. Перелік питань, що підлягають розробці

узагальнити погляди щодо змісту інноваційного проекту та інноваційного розвитку підприємств;

визначити сутність та завдання управління інноваційною діяльністю та інноваційним розвитком підприємств;

розглянути основні підходи до оцінки ефективності інноваційної діяльності та розвитку підприємств;

надати загальну організаційно-економічну характеристику ТОВ «Івано-Франківська фармацевтична фабрика»;

здійснити аналіз результативності діяльності підприємства;

провести аналіз результативності інноваційного розвитку підприємства та факторів, що на нього впливають;

визначити подальші напрямки інноваційного розвитку підприємства;

оцінити можливий ефект від впровадження запропонованих заходів.

4. Календарний графік підготовки кваліфікаційної роботи

№ етапу	Зміст	Терміни виконання	Готовність по графіку %, підпис керівника	Підпис керівника про повну готовність етапу, дата
1	Збір практичного матеріалу за темою кваліфікаційної бакалаврської роботи			
2	I атестація I розділ кваліфікаційної бакалаврської роботи			
3	II атестація II розділ кваліфікаційної бакалаврської роботи			
4	III атестація III розділ кваліфікаційної бакалаврської роботи, висновки та рекомендації, додатки, реферат			
5	Перевірка кваліфікаційної бакалаврської роботи на оригінальність			
6	Доопрацювання кваліфікаційної бакалаврської роботи, підготовка презентації, отримання відгуку керівника і рецензії			
7	Попередній захист кваліфікаційної бакалаврської роботи			
8	Подача кваліфікаційної бакалаврської роботи на кафедру			
9	Захист кваліфікаційної бакалаврської роботи			

Дата видачі завдання: 16.01.2023 р.

Керівник кваліфікаційної
бакалаврської роботи

(підпис)

Косяк О.В.

(прізвище та ініціали)

Завдання отримав до виконання

(підпис студента)

Максименкова Є.С.

(прізвище та ініціали)

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна бакалаврська робота: 70 с., 6 рис., 23 табл., 6 додатків, 42 використаних джерела.

Метою кваліфікаційної бакалаврської роботи є обґрунтування подальших напрямків інноваційного розвитку ТОВ «Івано-Франківська фармацевтична фабрика».

Предметом дослідження є сукупність теоретичних і практичних проблем, пов'язаних з інноваційним розвитком підприємства.

Об'єктом дослідження виступає інноваційний розвиток діяльності ТОВ «Івано-Франківська фармацевтична фабрика».

В межах цього дослідження було обґрунтовано доцільність реалізації інноваційного проекту з організації виробництва на базі ТОВ «Івано-Франківська фармацевтична фабрика» інсуліну.

Було обґрунтовано доцільність використання конкретного джерела фінансування інноваційного проекту, а також доведено економічну ефективність його реалізації.

За результатами оцінки ефективності проекту інтегральний ефект складає 667,9 тис.грн., індекс доходності – 3,4, строк окупності – 3,5 років, внутрішня норма доходності – 57%. Таким чином, проект є ефективним та може бути прийнятим до реалізації в умовах даного підприємства.

ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК, ІННОВАЦІЙНИЙ ПРОЕКТ,
УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ, ЕКОНОМІЧНА
ЕФЕКТИВНІСТЬ, ДЖЕРЕЛА ФІНАНСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ, СИМВОЛІВ, ОДИНИЦЬ, СКРОЧЕНЬ І ТЕРМІНІВ	6
ВСТУП	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВ	9
1.1. Поняття і сутність інноваційного проекту, його роль в організації інноваційної діяльності.....	9
1.2. Зміст та особливості управління інноваційною діяльністю та розвитком підприємств	15
1.3. Методи оцінки ефективності інноваційних проектів	21
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ТОВ «ІВАНО- ФРАНКІВСЬКА ФАРМАЦЕВТИЧНА ФАБРИКА».....	32
2.1. Загальна економіко-організаційна характеристика ТОВ «Івано- Франківська фармацевтична фабрика»	32
2.2. Аналіз результатів господарської діяльності підприємства.....	39
2.3. Оцінка умов інноваційної діяльності підприємства та результативності його інноваційного розвитку.....	46
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМКИ ПОДАЛЬШОГО ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ТОВ «ІВАНО-ФРАНКІВСЬКА ФАРМАЦЕВТИЧНА ФАБРИКА».....	51
3.1.Пропозиції щодо подальшого інноваційного розвитку підприємства.....	51
3.2. Оцінка ефективності запропонованих заходів з подальшого інноваційного розвитку підприємства.....	62
ВИСНОВКИ.....	68
ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	71
ДОДАТКИ.....	77

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ, СИМВОЛІВ, ОДИНИЦЬ, СКОРОЧЕНЬ
І ТЕРМІНІВ

Скорочення	Повна назва	Пояснення/переклад
абс.	абсолютний, абсолютне	
відн.	відносний, відносне	
вир-во	виробництво	
грн.	гривня, гривень	
коп.	копійка	
м.	місто	
розд.	розділ	
р-н	район	
ред.	редакція, редактор	
рис.	рисунок	
стор.	сторінка	
табл.	таблиця	
тис. грн.	тисяч гривень	

ВСТУП

За сучасних умов орієнтації економіки України на підвищення конкурентоспроможності надзвичайно важливого значення набуває активізація інноваційної діяльності, оскільки без цього неможливим є здійснення прогресивних структурних зрушень у країні, суттєве оновлення реального сектора й загалом забезпечення сталого соціально-економічного розвитку держави.

У наш час нововведення охоплюють усі сфери людської діяльності, радикально впливають на процес господарювання, змінюють соціально-економічні відносини в суспільстві. Неперервні і постійні інновації стають необхідною та природною формою існування будь-якого підприємства, забезпечують їй конкурентоспроможність і виживання на ринку.

Характерною рисою сучасності є інтенсивне зростання інноваційної активності на міжнародному рівні: збільшуються державні витрати на науково-дослідні розробки, змінюються системи освіти і професійної підготовки спеціалістів, створюються нові наукомісткі галузі виробництва, формуються національні інноваційні системи; досягаються процеси введення і поширення інновацій - як вони працюють і як змусити їх працювати краще. Отже, інноваційні процеси охоплюють усі зміни, що відбуваються внаслідок людської діяльності.

Проблемам інноваційної політики присвячені дослідження цілого ряду відомих вітчизняних та іноземних учених-економістів. Проте, значна кількість питань удосконалення організаційно-економічного механізму активізації інноваційної діяльності й досі залишається не висвітленою і потребує теоретичного, методичного та практичного вирішення.

Метою бакалаврської дипломної роботи є обґрунтування подальших напрямків інноваційного розвитку ТОВ «Івано-Франківська фармацевтична фабрика».

Предметом дослідження є сукупність теоретичних і практичних

проблем, пов'язаних з інноваційним розвитком підприємства.

Об'єктом дослідження виступає інноваційний розвиток діяльність ТОВ «Івано-Франківська фармацевтична фабрика».

Для досягнення поставленої мети мають бути вирішені наступні завдання:

1. Вивчити поняття інноваційного проекту, інноваційної діяльності та інноваційного менеджменту.

2. Дослідити інноваційний менеджмент в системі управління організацією.

3. Проаналізувати інноваційний розвиток ТОВ «Івано-Франківська фармацевтична фабрика».

4. Провести оцінку ефективності інноваційної діяльності ТОВ «Івано-Франківська фармацевтична фабрика».

5. Визначити інноваційні проблеми та обґрунтовано їх вирішення за допомогою інноваційних пропозицій.

6. Оцінити ефективність запропонованих заходів, спрямованих на забезпечення подальшого інноваційного розвитку підприємства.

В процесі дослідження використовувалися метод порівняльного аналізу (співставлення загальних визначень), систематизації та узагальнення (для уточнення сутності категорій для обґрунтування послідовності формування напрямків управління процесом інноваційного менеджменту); статистичні методи для групування інформації, для дослідження впливу певних факторів на ефективність управління інноваційним менеджментом.

Теоретичною та методологічною основою роботи послужили законодавчі акти, інструктивні нормативні матеріали, опубліковані наукові розробки фахівців з економічних питань, матеріали підручників, періодичних видань з відповідної тематики.

Інформаційною базою дослідження слугували статистичні та фінансові дані ТОВ «Івано-Франківська фармацевтична фабрика».

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВ

1.1. Поняття і сутність інноваційного проекту, його роль в організації інноваційної діяльності

Інноваційна діяльність спрямована на забезпечення доведення науково-технічних ідей, винаходів (новацій) до результату, придатного до практичного застосування та реалізації їх на ринку з метою задоволення потреб суспільства в конкурентоспроможних товарах і послугах. У статті 3 Закону України «Про інвестиційну діяльність» інноваційна діяльність визначається як «одна з форм інвестиційної діяльності», що здійснюється з метою впровадження досягнень науково-технічного прогресу у виробництво і соціальну сферу [1].

Ця діяльність охоплює:

- випуск і розповсюдження принципово нових видів техніки і технології;
- прогресивні міжгалузеві структурні зрушення;
- реалізацію довгострокових науково-технічних програм з великими строками окупності витрат;
- фінансування фундаментальних досліджень для здійснення якісних змін у стані продуктивних сил;
- розробку і впровадження нової ресурсозберігаючої технології, призначеної для поліпшення соціального й екологічного становища.

Суб'єктами інноваційної діяльності можуть бути фізичні і (або) юридичні особи України, фізичні і (або) юридичні особи іноземних держав, особи без громадянства, об'єднання цих осіб, які провадять в Україні інноваційну діяльність і (або) залучають майнові та інтелектуальні цінності, вкладають власні чи запозичені кошти в реалізацію в Україні інноваційних

проектів.

Об'єктами інноваційної діяльності є:

- інноваційні програми і проекти;
 - нові знання та інтелектуальні продукти;
 - виробниче обладнання та процеси;
 - інфраструктура виробництва і підприємництва;
 - організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру і якість виробництва і (або) соціальної сфери;
 - сировинні ресурси, засоби їх видобування і переробки;
 - товарна продукція;
 - механізми формування споживчого ринку і збуту товарної продукції
- [14, с.74].

Оцінка ефективності інноваційних проектів, розробка рекомендацій з її вдосконалювання вимагає правильного визначення поняття «інноваційний проект». Зараз немає єдиного тлумачення цього поняття. В існуючих поняттях «інноваційний проект» немає ясності й вони також вимагають уточнення. Наприклад, в літературі частіше зустрічається визначення «інвестиційний проект» і деякі економісти при формулюванні поняття «інноваційний проект» найчастіше мають на увазі інвестиційний. Інша частина вчених і практиків, що досліджують інноваційну діяльність, взагалі опускають поняття «інноваційний проект». Тому формулювання цього поняття є необхідним.

Відповідно до Закону «Про інноваційну діяльність» інноваційним визнається проект, у якому передбачено розробку, виробництво й реалізацію інноваційного продукту (або інноваційної продукції). Науково-технічний збірник №102 128 «Інноваційний проект» (порівняно нове поняття в науково-управлінському середовищі) виявляє собою самостійну галузь управлінської науки і професійної діяльності, що спрямована на формування і забезпечення умов інноваційного розвитку будь-якої організації [19, с, 120].

Аналіз літератури з питань управління інноваційними проектами висвітлює різні підходи до визначення сутності й змісту інноваційного проекту. За результатами узагальнення проведеного аналізу, пропонується прийняти наступне визначення поняття “інноваційний проект”: інноваційний проект – комплекс наукових, технологічних, організаційних, виробничих, фінансових та інших заходів, які оформлені комплектом документації і забезпечують досягнення поставлених цілей. Аналіз інноваційної практики дозволяє виділити принципові особливості інноваційних проектів від інших видів проектів: - більш високий ступінь невизначеності (технічних, комерційних параметрів проекту, строків досягнення намічених цілей, майбутніх витрат, доходів), що значно зменшує вірогідність проведення попередньої фінансово-економічної оцінки й припускає на практиці використання додаткових критеріїв оцінки й вибору проекту;

- тривалість вирішення багатьох науково-технічних проблем внаслідок їхньої складності й недостатньої визначеності вимагає створення надійної бази прогнозування й аналізу нововведення, обліку фактору часу в розрахунках ефективності інноваційних проектів, тому інноваційний проект орієнтований на довгострокові, тобто віддалені в часі результати;

- залучення до розробки проектів фахівців високої кваліфікації, осіб творчої праці, часто унікальних ресурсів (матеріалів, приладів і т.д.), вимагає організації ретельної підготовки окремих стадій і етапів реалізації кожного інноваційного проекту;

- більша ймовірність одержання в рамках проектів несподіваних результатів, які мають самостійну комерційну цінність і потребують гнучкості управління інноваційними процесами, здатності швидкого “впровадження” у нові бізнес-галузі, технології, товарні ринки;

- інноваційний проект, хоча і є, як правило, інвестиційним, відрізняється від останнього:

1) трьома етапами: етап перший, пов'язаний з проведенням пошукових НДР, етап другий – містить виконання прикладних НДР, етап третій – по

виконанню дослідно- і проектно- конструкторських робіт (ДКР і ПКР). Таким чином, інноваційний проект на відміну від інвестиційного містить у собі дослідження й розробки. Інвестиційний проект починається з четвертого етапу інноваційного процесу (етап четвертий – по освоєнню виробництва нової продукції й комерціалізації інновацій), тому що він збігається з другою фазою життєвого циклу продукції;

2) після відбору інвестиційного проекту здійснюється лише одне-єдине рішення, що і варто реалізувати, а інноваційний проект вимагає нової переоцінки й перегляду на наступних етапах і в численних контрольних точках;

3) для інвестиційного проекту основним критерієм є фінансова успішність, а для інноваційних проектів важливі також й інші: принципова новизна, патентна чистота, ліцензійний захист, пріоритетність напрямку інновацій, конкурентоспроможність впроваджуваного нововведення [27, с. 68].

Повний інноваційний проект охоплює всі етапи інноваційного процесу: від проведення фундаментальних досліджень до впровадження та реалізації новації. Такому проекту притаманна висока міра новизни. Головним чином його здійснюють великі організації, що мають спеціалізовані науково-дослідницькі лабораторії, конструкторські підрозділи та фахівців відповідного рівня. Інноваційні проекти відрізняються за масштабами, строками реалізації й вимогами до якості виконання проекту. Масштаб проекту визначається впливом його результатів на один із внутрішніх або зовнішніх ринків: цінних паперів, грошей, матеріальних продуктів і послуг, праці, а також на екологічний і соціальний стан. За цим фактором розрізняють мегапроекти (глобальні або великомасштабні), проекти регіонального, галузевого або міського масштабу й локальні (малі) проекти. Виконання проекту може бути довгостроковим (від 5-7 років), тривалим (3-5 років) або короткостроковим (якщо його характерною рисою й метою є надзвичайно короткий строк реалізації). Окремі проекти як головну ознаку

можуть мати підвищені вимоги до якості їхнього виконання.

Інноваційний розвиток промисловості можна вважати важливою складовою для стабільної економічної ситуації в будь-якої країни. Однак не всі видозміни технологічного процесу або продукції, що випускається можна віднести до даної категорії, тому варто детально зупинитися на видах інновацій та привести їх класифікацію.

В залежності від того, яким чином нововведення впроваджується в технологічний процес, виділяють інновації:

- продуктові;
- процесні.

У першому випадку застосовуються нові матеріали, напівфабрикати і комплектуючі, внаслідок чого виходять принципово нові продукти. Процесні інновації передбачають нові підходи як до організації діяльності на підприємстві, так і до впровадження нової високопродуктивної технології.

Класифікація інновацій може приводитися в залежності від новизни для ринку. Зокрема виділяють наукові розробки, що з'явилися вперше в світі, в країні і на конкретному підприємстві. Очевидно, що найбільшою цінністю володіє перший вид. При цьому, в залежності від охоплення очікуваної частки ринку, вони можуть бути локальними, системними і стратегічними.

Класифікація інновацій може спиратися на місце нової розробки в системі підприємства. Така наукова розробка може внести зміни в структуру і принцип роботи самого підприємства. Тут виділяють інновації:

- на вході підприємства, які змінюють застосовуване сировина, матеріали, машини, устаткування та інші важливі моменти на початковому етапі виробництва;
- на виході підприємства – роблять вплив на кінцевий результат виробничої діяльності;
- системної структури підприємства, видозмінюється управлінську, виробничу та технологічну складові

Класифікація інновацій залежить від ступеня зміни продукту. Тут виділяють

- радикальні (базові), які докорінно видозмінюють якість надаваних послуг або товару, що випускається. Тут на практиці впроваджуються відкриття і великі винаходи, що дозволяють налагодити випуск нового покоління техніки або впровадити новітню технологію;

- поліпшують, для реалізації яких задіються винаходи середнього рівня;

- модифікаційні (приватні) лише незначно покращують окремі параметри виробу або організації виробництва.

Класифікація інновацій може також проводитися за ступенем поширеності нововведення. Зокрема виділяють одиничні і дифузні наукові розробки. В залежності від наступності інновації можуть бути замещаючими, що скасовують, зворотніми, що відкривають, ретровведення.

Звичайно, перераховані види інновацій та їх класифікація не є остаточними і будуть постійно розширюватися і доповнюватися. Однак можна стверджувати, що в якій би області не працювало підприємство, для нього завжди можна буде підібрати наукомісткий продукт, який дозволить підвищити його рентабельність роботи.

Не менш цікава і класифікація інноваційних проектів. Вони, як правило, розрізняються залежно від рівня науково-технічної значущості. Так, виділяють модернізаційний інноваційний проект, під час розробки якого не відбувається кардинальної зміни базової конструкції або технології. Новаторська (або поліпшуюча) наукова діяльність дозволяє внести істотні зміни в наявні технології та конструкції. Однак найбільшу комерційну вигоду повинна принести реалізація випереджаючого і піонерного інноваційного проекту, які передбачають впровадження відповідно випереджальних технічних розробок і новостворених матеріалів, конструкцій і технологій, які здатні виконувати нові функції.

1.2. Зміст та особливості управління інноваційною діяльністю та розвитком підприємств

Інноваційний менеджмент слід розглядати як діяльність, що включає прогнозування, планування, організацію, мотивацію та контроль для досягнення соціального, економічного та науково-технічного ефекту.

Інноваційний менеджмент набуває особливого значення в сучасному житті і має значний вплив на стратегії, цілі та методи управління компанією. Загалом, інноваційна діяльність на підприємствах - це процеси, спрямовані на реалізацію результатів завершених науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт та інших науково-технічних досягнень у вигляді нової або вдосконаленої продукції, призначеної для реалізації на ринку, нових або вдосконалених технологічних процесів, призначених для використання в практичній діяльності, а також пов'язаних з ними додаткових досліджень і розробок. Отже, інноваційна діяльність на підприємствах визначає основу майбутнього обліку, технології, продукції, потенційних клієнтів, довкілля та конкурентної позиції підприємства, створюючи, в такий спосіб, як стратегічну позицію над ринком.

Інноваційна діяльність на підприємствах включає в себе розробку і запуск нових продуктів, розробку і впровадження нових технологій, а також створення і використання нових знань. Таким чином, інноваційна діяльність на підприємствах спрямована на пошук і впровадження інновацій з метою розширення асортименту продукції, підвищення якості, вдосконалення технології та організації виробництва.

Для підприємств інноваційна діяльність означає виявлення проблем підприємства, впровадження інноваційних процесів та безпосередню організацію інноваційної діяльності підприємства.

Для економіки підприємства інноваційна діяльність є фактором конкурентоспроможності продукції, забезпечує ефективне використання виробничих ресурсів, підвищує ступінь адаптивності підприємства до

мінливих умов зовнішнього середовища, розширює можливості виходу підприємства на зовнішні ринки та створює передумови для довгострокової стабільності. Для реалізації цих можливостей необхідно створити ефективну систему управління інноваційною діяльністю підприємств.

Розвиток інноваційної діяльності на вітчизняних підприємствах є надзвичайно складним, оскільки традиційні системи управління інноваціями не адаптовані до нових ринкових умов. Тому з метою підвищення ефективності інноваційної діяльності на підприємствах, її системної раціоналізації та організації, поглиблення обґрунтованості та аналітичної підготовки прийняття рішень, оптимізації складу використовуваних технологій та вдосконалення методів і форм обліку в інноваційній діяльності необхідна цілісна система управління інноваційною діяльністю. Ця система повинна базуватися на наступних принципах.

Таким чином, розгляд інноваційної діяльності підприємств з позицій системного підходу дозволяє визначити її як об'єкт управління. Предметом управління розробкою та впровадженням інновацій на підприємстві є взаємопов'язаний процес інноваційної діяльності на підприємстві та елементи мікросередовища підприємства, система, яка об'єднана в одне ціле для створення та впровадження інновацій, що задовольняють нові потреби споживачів і забезпечують досягнення поставлених цілей. Його потрібно розуміти як.

Під управлінням розуміється процес, за допомогою якого суб'єкт управління свідомо впливає на об'єкт управління, змінює стан об'єкта управління і досягає поставлених цілей. Виходячи з цього, процес управління інноваціями реалізує специфічні функції, пов'язані з організацією, плануванням, мотивацією, регулюванням і контролем інноваційної діяльності. Для забезпечення ефективності цього процесу вітчизняним компаніям необхідно створити відповідні системи виконання цих функцій. Це означає, що особливу увагу слід приділяти формуванню ефективних механізмів управління інноваційною діяльністю як в теорії, так і на практиці.

Управління інноваційною діяльністю означає управління підприємствами на основі науково-технічних можливостей, орієнтацію інноваційної діяльності на потреби споживачів, аналіз і моделювання ситуації, і на цій основі здійснення регулювання і своєчасних змін на підприємствах у відповідь на стан зовнішнього і внутрішнього середовища, забезпечуючи тим самим довгострокове виживання та досягнення поставлених цілей.

Під механізмом управління інноваційною діяльністю в даному дослідженні розуміється сукупність економічних, організаційних, правових та інших методів і прийомів, які об'єктивно зумовлюють необхідність використання всіх форм економічних відносин, що складаються між виробниками і споживачами інновацій з приводу створення, виробництва та експлуатації інновацій.

Дія механізму управління інноваційною діяльністю ґрунтується на тому, що в процесі управління керуюча система (суб'єкт управління), яка базується на об'єктивно існуючих принципах, різними методами впливає на керовану систему (об'єкт управління - інноваційну діяльність на підприємстві) з метою забезпечення досягнення поставлених цілей. Він базується на тому, що здійснює вплив.

Таким чином, розвиток підприємства є керованим процесом, і в ході цього управління виникають і вирішуються дві основні проблеми: що змінювати і як здійснювати ці зміни. Відповідь на перше питання, тобто вибір напрямку змін, є результатом аналізу проблеми діяльності та формування інноваційної стратегії. Сама інновація, навіть на рівні базових ідей, відповідає на друге питання - визначення шляхів змін.

Організація інноваційного менеджменту як елемента інноваційної системи підприємства дає можливість гнучко реагувати на зміни, що відбуваються, підвищити ефективність наукових розробок і прискорити їх впровадження у виробництво та вихід на ринок.

Виходячи з цього, завдання управління інноваційною діяльністю на підприємствах на сучасному етапі вирішується шляхом застосування адаптивного підходу та адаптивної моделі управління. Ця модель базується на формуванні програмної траєкторії системи управління в конкретному періоді часу та створенні системи управлінських дій, спрямованих на усунення нестійких збурень, що викликають відхилення системи управління від програмної траєкторії.

Явною метою інноваційного менеджменту є формування та розвиток (наращування) інноваційного потенціалу підприємства. Ця мета визначає постановку і вирішення таких завдань, як

1) створення, ініціювання та управління новими ідеями і створення умов для швидкого виведення інноваційних продуктів на ринок

2) формування інноваційних економічних структур, які відповідають вимогам сучасного рівня розвитку продуктивних сил.

До невід'ємних ознак такої економічної структури можна віднести

- 1) практична можливість забезпечення повного циклу відтворення для виробництва певних товарів і послуг; 2) створення інноваційної економічної структури, яка відповідає вимогам сучасного рівня розвитку продуктивних сил. Структура має постійні довірні зв'язки з усіма необхідними підрозділами (науково-дослідними, виробничими, технологічними, маркетинговими, постачальницькими, фінансовими) та відповідними будівельними, монтажними, транспортними, постачальницькими, банківськими та іншими організаціями;

- здатність добровільно, організовано і систематично здійснювати інноваційне вдосконалення виробництва (як продукції, так і виробничо-технічної інфраструктури), успішно конкурувати на національному та міжнародному ринках і, що найголовніше, мати потенціал розвитку;

- постійні та стабільні виробничі зв'язки із зацікавленими сторонами (постачальниками матеріальних ресурсів та комплектуючих, покупцями та

кінцевими споживачами продукції в рамках різноманітних об'єднань, асоціацій, союзів, угод тощо); та

- забезпечення самостійних джерел фінансування інноваційної діяльності та розширеного відтворення на підприємствах.

Елементами системи управління інноваційною діяльністю на підприємствах є наступні:

- Процес досягнення цілей інноваційної діяльності на підприємствах слід розглядати як упорядковану сукупність проміжних станових характеристик дослідження шляхів її подальшого розвитку;

- Всі складові інноваційної діяльності на підприємствах повинні бути чітко орієнтовані на досягнення єдиної мети, яка формується на основі аналізу зовнішніх потреб;

- на всіх рівнях управління інноваційною діяльністю має бути забезпечений взаємозв'язок усіх функцій єдності управління, прогнозування (потреб, способів досягнення цілей, необхідних ресурсів, прогнозування результатів прийнятих рішень), планування та оперативного контролю;

- формування оптимального складу і структури ресурсів інноваційної діяльності на підприємстві, виявлення найбільш важливих взаємозв'язків;

- використання результатів аналізу закономірностей і тенденцій розвитку інноваційної діяльності на підприємствах, зокрема використання їх основного ресурсу - інноваційного потенціалу (визначається здатністю і готовністю підприємства здійснювати ефективну інноваційну діяльність). При цьому "спроможність" можна трактувати як наявність та збалансованість структури потенціалу (ресурсів, необхідних для здійснення інноваційної діяльності на підприємстві), а "готовність" - як рівень розвитку потенціалу та достатність наявних ресурсів, необхідних для здійснення інноваційної діяльності на підприємстві. У фокусі дослідження - питання циклічної динаміки, яка полягає в циклічній зміні кризи, пожвавлення, підйому, зрілості та кризи;

- визначення характеру та взаємодії механізмів відбору, які переважають при переході від однієї стадії до іншої в розвитку інноваційної діяльності на підприємствах.

Основні функції управління інноваційною діяльністю на підприємствах схематично зображено на рис. 1.1.

Рис.1.1. Основні функції управління інноваційною діяльністю на підприємстві

Система управління інноваціями на підприємствах має чотири підсистеми: науково-технічний розвиток, управління, підтримка та контроль.

Підсистема науково-технічного розвитку займається розробкою та прогнозуванням майбутніх потреб підприємства. До керованих підсистем

(що підлягають контролю) належать функціональні служби, основні виробничі підрозділи та допоміжні виробничі підрозділи, які реалізують наукові розробки. Забезпечуючі підсистеми формують матеріальні, трудові та фінансові ресурси, необхідні для керованих підсистем. Підсистема управління - суб'єкт управління - є найбільш складною і важливою частиною системи управління інноваційною діяльністю. До загальних функцій підсистеми управління інноваційною діяльністю на підприємствах можна віднести формулювання інноваційних стратегій і створення нових організаційних структур управління, аналіз і планування інноваційної діяльності на підприємствах з урахуванням їх стратегій і поточних планів, а також здійснення ефективного контролю за виконанням прийнятих рішень.

При цьому кожна конкретна функція є комплексною за змістом і включає в себе всі загальні функції управління.

В цілому система управління інноваційною діяльністю на підприємствах дозволяє вирішувати такі складні завдання, як вибір і обґрунтування найбільш придатної організаційної структури підприємства для здійснення інноваційної діяльності на підприємстві, оцінка економічної ефективності інноваційних процесів і координація інноваційної діяльності на підприємстві в цілому.

Таким чином, ефективне управління інноваційною діяльністю на підприємствах передбачає перехід до нового, більш досконалого способу організації діяльності підприємства, який гарантує зростання виробничих потужностей і служить індикатором інноваційного розвитку підприємства.

1.3. Методи оцінки ефективності інноваційних проектів

У сучасних ринкових умовах підвищуються вимоги до економічних вимірів та економічних обґрунтувань прийняття рішень стосовно інноваційних проектів фармацевтичних підприємств, які можна фінансувати лише після економічного оцінювання кожного з можливих їх варіантів. Слід

зважати на те, що фармацевтичні підприємства будують свою діяльність у напрямку досягнення власних локальних цілей, передусім можливості успішно функціонувати на ринках виробництва нових товарів і послуг, що появляються в результаті впровадження нових технологій. Кінцевим результатом інноваційної діяльності підприємства є виробництво конкурентоспроможної продукції та зміцнення позицій на ринку і свого фінансового стану. За такого підходу вибір кращого варіанта інноваційного проекту передбачає одержання більших результатів із меншими чи однаковими витратами. Отже, у загальному вигляді економічна ефективність інновацій підприємства визначають порівнянням результатів із витратами, що забезпечили цей результат.

Процес комплексного оцінювання ефективності інноваційної діяльності підприємства можна здійснювати за етапами, відображеними на рис. 1.2.

Одним із найскладніших етапів оцінювання ефективності інновацій є побудова системи моніторингу зовнішнього середовища підприємства, тобто системи постійного спостереження за напрямками й досягненнями науково-технічного прогресу в конкретній та суміжній галузях. На цьому етапі фахівці фірми вивчають можливості: використання нових знань та інтелектуальних продуктів; виробництва продукції на основі нових, прогресивніших технологічних процесів; застосування нових видів основних засобів і сировинних ресурсів; виготовлення інноваційної продукції; зміни продуктового портфеля; впровадження сучасних організаційно-технічних виробничих та комерційних рішень тощо.

При оцінюванні спроможності фірми до інноваційного розвитку підприємства необхідно враховувати такі фактори [36, с.123, 41, с.151]:

- наявність достатньої чисельності та відповідної кваліфікації персоналу, що здійснює НДДКР; У наявність завершених НДДКР або придбаних ліцензій, що можуть бути впроваджені у виробництво;
- наявність належного дослідного виробництва;

- здійснення необхідних витрат у сферу НДДКР та оновлення виробництва.

Рис.1.2. Етапи оцінювання ефективності інноваційної діяльності підприємства

При оцінюванні рівня лікарських засобів доцільно визначати: динаміку обсягів продажів; рівень оновлення асортименту лікарських засобів; рівень конкурентоспроможності лікарських засобів; рівень сертифікованої лікарських засобів; частку лікарських засобів, що відповідає міжнародним стандартам; відносну частку ринку; частку експортної лікарських засобів.

Організаційно-технічний та управлінський рівні підприємства можна оцінювати за такими групами показників:

- за рівнем прогресивності основних засобів і технологічних процесів (рівень автоматизації та механізації виробництва, озброєність

нематеріальними активами, коефіцієнти оновлення й вибуття основних засобів, коефіцієнт зносу основних засобів та їхній середній вік, частка інноваційних основних засобів та прогресивних технологічних процесів і методів обробки);

- за оцінкою рівня організації виробництва (коефіцієнти спеціалізації, кооперування, використання виробничої потужності, наявності вільних потужностей);

- за оцінкою кадрового потенціалу та рівня організації праці (кваліфікаційний і освітній рівні персоналу, рівень перепідготовки кадрів, рівень підвищення кваліфікації кадрів, рівень перепідготовки службовців, коефіцієнти використання робочого часу, змінності робочої сили, плинності кадрів, стабільності робочих кадрів);

- за оцінкою рівня управління виробництва (коефіцієнт ефективності управління, ступінь централізації управлінських функцій, показник економічності апарата управління).

На етапі аналізу ефективності інноваційних проектів підприємства визначають доцільність інвестиційних вкладень у певний інноваційний проект, оцінюють можливі ризики за різними варіантами розвитку подій, визначають беззбитковий обсяг продажу лікарських засобів.

Останнім часом фахівці висловлюють думку, що необхідно розрізняти поняття ефективності та результативності [1, с.163; 35, с.33; 42, с.187]. Результативність характерна ступенем задоволення потреб зацікавлених сторін, а ефективність є критерієм того, як саме з економічної точки зору використовують ресурси фірми для забезпечення певного рівня задоволення зацікавлених сторін.

За інтегральний показник ефективності інноваційної діяльності пропонуємо приймати коефіцієнт фактичної результативності:

$$r = \frac{Kc}{\sum_{i=1}^N Qi - \sum_{i=1}^N (H_1 - H_2)} \quad (1.1)$$

де R_c – сумарні витрати на закінчені роботи, прийняті (рекомендовані) до освоєння в серійному виробництві;

Q – фактичні витрати на НДДКР за i -й рік;

N – кількість років аналізованого періоду;

H_1, H_2 – незавершене виробництво відповідно на початок та на кінець періоду у вартісному виразі.

Згаданий показник охоплює лише стадію НДДКР і не враховує подальшого просування нововведень, не дає змоги об'єктивно оцінити інноваційну діяльність у цілому на підприємстві.

Оцінювати ефективність інноваційної діяльності підприємства можна за такими напрямками [12, с.173]:

1. Оцінювання економічної ефективності нововведення стосовно підприємства (як саме воно забезпечує конкурентоспроможність, прибуток та фінансову стабільність підприємства);

2. Оцінювання ефективності управління інноваційною діяльністю підприємства стосовно забезпечення неперервності інноваційного процесу й досягнення кінцевої мети одержання новинок (продукту, технологій), що відповідають вимогам ринку.

3. Урахування фактора часу (здатність отримувати необхідні результати за визначений його проміжок.

Єдність згаданих компонентів дає змогу оцінити ефективність управління інноваційною діяльністю, що здійснюють на фармацевтичному підприємстві. При цьому необхідно зважати на можливість взаємодії із зовнішнім середовищем підприємства, а саме: кількість об'єктів інтелектуальної власності, що їх купують збоку або ж реалізують на ринку. Показник результативності інноваційної діяльності на стадії проведення НДДКР за А. Герасимовим має такий вигляд [15, с.347]:

$$D_{\text{IIÄÊÐ}} = \frac{\sum_{t=1}^T \hat{E}_{\text{äð.t}} + \sum_{t=1}^T \hat{E}_{\text{ïð.t}}}{\sum_{t=1}^T \hat{E}_{\text{çää.t}} - \sum_{t=1}^T \hat{E}_{\text{ðääët}}} \quad (1.2)$$

де $P_{\text{НДДКР}}$ – результативність інноваційної діяльності на стадії проведення НДДКР;

$K_{\text{еф.t}}$ – кількість самостійно розроблених новацій (винаходів, технічних рішень, ідей), що відповідають вимогам підприємства в t-му році;

$K_{\text{пр.t}}$ – кількість придбаних об'єктів інтелектуальної власності, що відповідають вимогам підприємства в t-му році;

$K_{\text{заг.t}}$ – загальна кількість новацій (винаходів, технічних рішень, ідей) як результат проведення НДДКР і придбання об'єктів інтелектуальної власності у зовнішньому середовищі підприємством в t-му році;

$K_{\text{реал.t}}$ – кількість об'єктів інтелектуальної власності – результатів НДДКР, реалізованих у зовнішньому середовищі й не використаних у діяльності підприємства в t-му році;

T – кількість років аналізованого періоду.

Варто відзначити, що під оцінкою необхідно розуміти функцію управління, спрямовану на вивчення стану, тенденцій розвитку, об'єктивну оцінку результатів інноваційної діяльності та розробку на цій основі рекомендацій щодо подальшого підвищення рівня її ефективності.

За визначенням П.П.Микитюка, формування та реалізація системи ефективного управління інноваційною діяльністю повинна відзначатися показниками інновацій, які допомагають проаналізувати здатність організації до нових, нестандартних рішень і служать мірою успіху компанії в конкурентній гонці на ринку [17, с.51].

Тобто для вибору ефективної системи управління інноваційною діяльністю підприємства необхідно для початку проаналізувати й оцінити стан інноваційної діяльності підприємства чи корпоративної структури.

При цьому автор відзначає, що аналіз інновацій можна проводити за

різними напрямками, оцінюючи як використання окремих видів економічних ресурсів, так і результати інноваційної діяльності в цілому. Вказані напрямки утворюють систему комплексного економічного аналізу інновацій (рис.1.3).

Рис.1.3. Система комплексного економічного аналізу інноваційної діяльності підприємства за А.І.Сухоруковим [цит. за 15, с.352].

Подібну методику пропонують і інші автори, вказуючи на те, що в кінцевому результаті можна отримати показник рівня інноваційної активності підприємства – відносний показник, що характеризує ступінь участі підприємств у здійсненні інноваційної діяльності в цілому або окремих її видах протягом певного періоду і може бути основою порівняння аналогічних показників у групі подібних підприємств, галузей чи регіонів [16, с.157].

Для аналізу оцінки ефективності інноваційної діяльності підприємства у закордонній практиці застосовуються наступні показники: чистий дисконтований дохід; внутрішню норму прибутку або коефіцієнт дисконтування; просту норму прибутку; просту норму прибутку на акціонерний капітал; коефіцієнт фінансової автономності проекту; коефіцієнт

поточної ліквідності; строк окупності інвестицій, спрямованих на реалізацію інноваційного проекту.

Проте, на нашу думку, вказаний перелік показників лише частково характеризує ефективність інноваційної діяльності та потребує доповнень, зважаючи на складність корпоративних структур і загалом комплексність самої інноваційної діяльності.

Можна погодитись з думкою Л.О. Зайцевої, що для детальнішої оцінки ефективності інноваційної діяльності до переліку показників варто внести:

- коефіцієнт ефективності капіталовкладень підприємства в інноваційну діяльність, оскільки він надасть можливість керівництву підприємства встановити, скільки отримано доходу від інноваційної лікарських засобів в розрахунку на одну гривню капіталу, спрямованого на здійснення інноваційної діяльності;

- показник частки прибутку від інноваційної діяльності в загальному обсязі прибутку підприємства. Цей показник дозволить зробити висновки щодо розвиненості та масштабів інноваційної діяльності на підприємстві;

- грошовий потік від інноваційної діяльності як складову грошового потоку підприємства і на його основі розраховувати коефіцієнт збалансованості грошових потоків;

- показники результативності стадії проведення НДДКР, стадії впровадження інновацій та діяльності підприємства з погляду тривалості процесу розробки й впровадження інновацій [11, с.31].

При цьому підході наголошується на тому факті, що відмінністю аналізу інноваційної діяльності від інших розділів економічного аналізу є те, що акцентувати увагу варто на попередньому аналізі та обґрунтуванні ефективних управлінських рішень саме щодо інноваційної складової. А перспективний аналіз як продовження попереднього дозволить зробити прогнозний розрахунок щодо показників діяльності підприємства в майбутньому (для цього використовуються методи оцінки інвестицій). Проте аналіз поточної інвестиційної діяльності також має велике значення, оскільки

забезпечує контроль за виконанням прийнятих рішень [40, с.220].

Я.Бітієв пропонує оцінювати ефективність інноваційної діяльності за такими напрямками [37, с.391]:

1. оцінювання економічної ефективності нововведення стосовно підприємства (як саме воно забезпечує конкурентоспроможність, прибуток та фінансову стабільність підприємства);

2. оцінювання ефективності управління інноваційною діяльністю стосовно забезпечення неперервності інноваційного процесу й досягнення кінцевої мети одержання новинок (продукту, технологій), що відповідають вимогам ринку;

3. урахування фактору часу (здатність отримувати необхідні результати за визначений його проміжок).

При цьому єдність згаданих компонентів дає змогу оцінити ефективність управління інноваційною діяльністю, що здійснюють на підприємстві. Також необхідно зважати на можливість взаємодії із зовнішнім середовищем підприємства, а саме: кількість об'єктів інтелектуальної власності, що їх купують збоку або ж реалізують на ринку.

Більшість дослідників проблеми оцінки управління інноваційною діяльністю підприємства також звертає увагу на те, що інноваційна діяльність господарюючого суб'єкта в цілому має оцінюватись експертним шляхом на основі інформації, отриманої господарюючим суб'єктом в процесі інноваційної діяльності.

Л.А.Петренко пропонує з метою оцінки рівня інноваційної діяльності та ефективності управління даним процесом використовувати поняття інноваційного лагу [28, с.291], але, в той же час, пояснюючи суть і послідовність стадій інноваційного процесу, втрати часу у його реалізації, все ж до кінця не пояснює, як його можна комплексно розрахувати з метою оптимізації управління інноваційним процесом.

Більш ґрунтовно, на нашу думку, до даного питання підійшов А.Ю.Горобовий [16, с.136], що запропонував методика оцінки вартісного

потенціалу компанії. Її детальний аналіз дає можливість стверджувати, що вона може бути досить вдало застосована й до оцінки саме управління інноваційною діяльністю та загалом визначення її рівня (внеску у загальну вартість компанії), оскільки саме визначення вартісного потенціалу корпорації розуміється як сукупність можливостей корпорації по приросту вартості бізнесу за умови ефективного використання наявних ресурсів (в т.ч. і інноваційних).

Крім того, у запропонованій методиці чітко прослідковується необхідність визначення реального управлінського впливу на здійснювані процеси – шляхом створення моделі управлінської дії, яка б орієнтувала ключових керівників на ефективне використання ресурсів корпорації з визначенням центрів відповідальності, керівників конкретних видів ресурсів, мотивації управлінського персоналу. У кінцевому результаті означена методика дозволяє чітко визначити непродуктивні і продуктивні витрати у процесі управління і діяльності корпоративної структури.

П.П.Микитюк пропонує в основу оцінки інноваційної діяльності закладати показники управління знаннями, що включають необхідні принципи і функції [17, с.290]. Проте, все ж ґрунтовний аналіз її підходу свідчить про те, що він орієнтований переважно на один з елементів інноваційної діяльності – формування системи знань корпорації.

Загалом, методи оцінки управління інноваційною діяльністю підприємства можна розподілити на прості та комплексні. До простих методів оцінки належить застосування статистичних методів та експертних оцінок, в основу яких закладається аналіз і порівняння показників інноваційної діяльності. Їх рекомендується застосовувати на початковій стадії експертизи проекту, а також для проектів, що мають відносно короткий інвестиційний період. До показників, які найчастіше застосовуються під час оцінювання економічної ефективності інноваційних проектів, належать: сумарний (або середньорічний) прибуток, який одержують у результаті реалізації проекту; рентабельність інвестицій (проста норма прибутку);

період окупності інвестицій (строк повернення). При цьому зауважується на тому факті, що неможливо повністю і всебічно відобразити в показниках будь-який результат інноваційного проекту від зародження ідеї до її реалізації.

Більш складні (комплексні) методики – це спроба на основі методів економіко-математичного аналізу, аналітичного матеріалу та експертних оцінок групувати показники таким чином, щоб одночасно аналізувати як показники рівня інноваційної діяльності, так і витрати на управління нею.

Таким чином, сучасні умови економічного розвитку вимагають від корпоративного бізнесу не тільки активізації інноваційної діяльності, але й удосконалення методів її організації, пошуку правильного вибору стратегії і пріоритетів розвитку інноваційної сфери, зокрема, за рахунок виявлення та використання ресурсів, спрямованих на підвищення ефективності її проведення.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ТОВ «ІВАНО-ФРАНКІВСЬКА ФАРМАЦЕВТИЧНА ФАБРИКА»

2.1. Загальна економіко-організаційна характеристика ТОВ «Івано-Франківська фармацевтична фабрика»

Товариство з обмеженою відповідальністю «Івано-Франківська фармацевтична фабрика» було зареєстровано у 1998 році, у своїй діяльності підприємство керується Статутом та діючим законодавством України. Підприємство створено з метою здійснення підприємницької діяльності та отримання прибутку в інтересах власників.

Основним видом діяльності є виробничо-торгівельна діяльність у сфері оптової, роздрібної торгівлі щодо реалізації фармацевтичної продукції, комерційна, торгово-закупівельна та зовнішньоекономічна діяльність.

На сучасному етапі розвитку ТОВ «Івано-Франківська фармацевтична фабрика» займається наступними напрямками діяльності:

- виготовлення та реалізація продукції фармацевтичного виробництва;
- торгівля супутніми матеріалами;
- комплектація та продаж медичної техніки вітчизняного та закордонного виробництва;
- виробництво та реалізація медичної апаратури;
- переробка штучних органічних та інших матеріалів;
- забезпечення лікувальних закладів послугами ремонту та обслуговування медичної техніки.

Своє призначення підприємство формулює у важких економічних умовах. Успіх підприємства залежить від вміння керівництва ретельно аналізувати зовнішні та внутрішні фактори впливу, від того, чи здатна фірма зайняти стратегічно продуману позицію, що максимально правильно

визначає місце, час, товар (чи послуги) та ціну. Отже, прийняття рішень та вибір лінії поведінки підприємства визначається ринковими умовами.

Стосунки суб'єктів фармацевтичного ринку визначаються низкою особливостей. По-перше, надання фармацевтичної допомоги населенню потребує персональних контактів лікаря і фармацевта, з одного боку, та споживача - з другого. По-друге, кінцевий споживач медичних препаратів має значно менші можливості оцінити інформацію про властивості ліків порівняно з їх виробником, лікарями та фармацевтами внаслідок своєї некомпетентності. По-третє, пацієнт здебільшого не є незалежним у прийнятті рішення щодо придбання (застосування) препарату, на відміну від інших ринків товарів та послуг. При виборі лікарського засобу та лікуванні він змушений покладатись на рекомендації лікаря і фармацевта, їх професійну кваліфікацію і моральність. По-четверте, відносини між виробником ліків, фармацевтом, лікарем та пацієнтом сповнені етичних проблем, в основі яких - суперечливі економічні інтереси. По-п'яте, маркетингові комунікації фірми-виробника лікарських засобів є об'єктом законодавчого та етичного регулювання.

Фармацевтичний ринок України, на відміну від економічно розвинених країн, формується за рахунок гострої потреби у життєво необхідних лікарських засобах, в основі якої - домінуючий економічний інтерес споживача - збереження життя і працездатності, і характеризується він низьким рівнем споживання (11 дол. США на 1 мешканця у рік), високою питомою вагою препаратів-генериків (70%), низьким рівнем бюджетного відшкодування вартості ліків населенню (19%).

Основні протиріччя в економічних інтересах суб'єктів фармацевтичного ринку України зумовлені розбіжностями моделей їх економічного розвитку: з одного боку - недержавні виробники та канали розподілу, з другого - обмежені у коштах споживачі (населення, заклади охорони здоров'я, уряд).

ТОВ «Івано-Франківська фармацевтична фабрика» самостійно визначає перспективу розвитку, планує та здійснює свою діяльність, виходячи з попиту на продукцію, що воно виробляє, роботи, послуги та необхідності забезпечення виробничого та соціального розвитку товариства.

Підприємство також самостійно встановлює форми, системи, та розміри оплати праці, а також інші види доходів працівників. Самостійно визначає фонд оплати праці без обмежень його зростання з боку державних органів.

Організаційно - управлінська структура діяльності ТОВ «Івано-Франківська фармацевтична фабрика» відображена на рис.2.1.

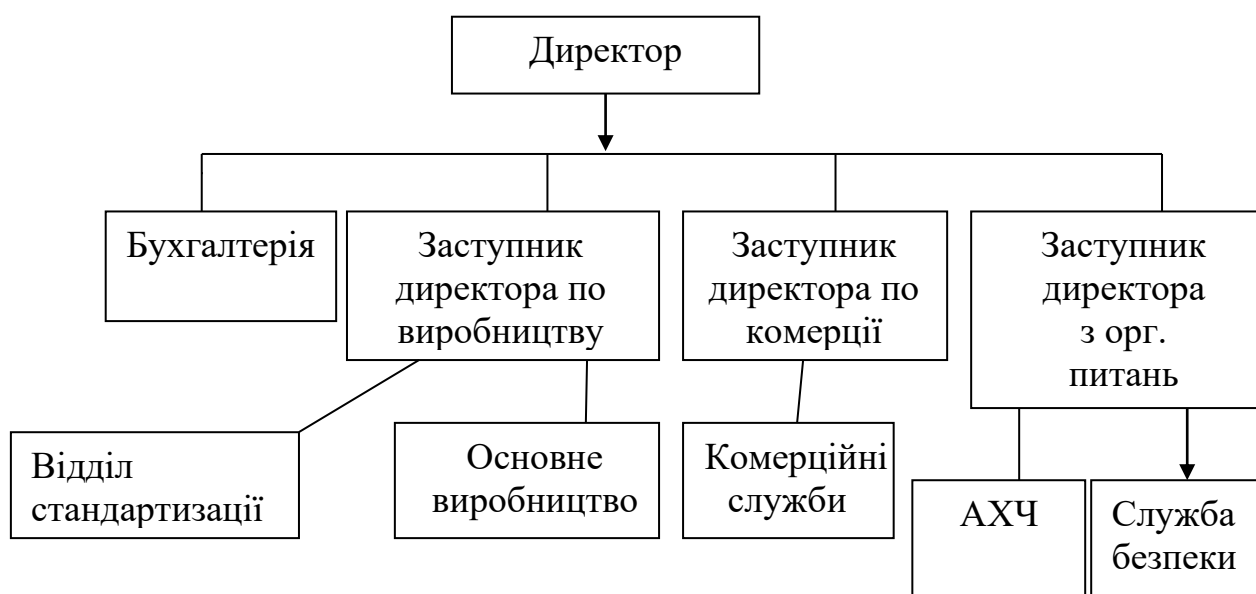

Рис. 2.1. Організаційна структура управління ТОВ «Івано-Франківська фармацевтична фабрика»

На підприємстві застосовано лінійно-функціональний тип структури управління, при якій директору та його заступникам підпорядковані відповідні лінійні управлінські підрозділи, які в свою чергу здійснюють безпосереднє управління виробничими операціями на основному виробництві та структурних підрозділах допоміжного виробництва.

Одним з аспектів дослідження організаційної структури є визначення кількості рівнів управління. Функціональний взаємозв'язок між розмірами

організації і числом ієрархічних рівнів залежить від значення показника "діапазон контролю", який вимірюється середнім числом осіб (операторів), які знаходяться в тривалому розпорядженні координатора.

Підприємство, що досліджується має чотири рівні управління. Характер організаційної структури за його рівнями визначається в першу чергу розміром підприємства за обсягом реалізації та чисельністю працюючих. В структуру ТОВ «Івано-Франківська фармацевтична фабрика» входять лінійні управлінські служби та виробничі одиниці, в склад яких входять окремі бригади.

Виробнича структура ТОВ «Івано-Франківська фармацевтична фабрика» надається на рис.2.2.

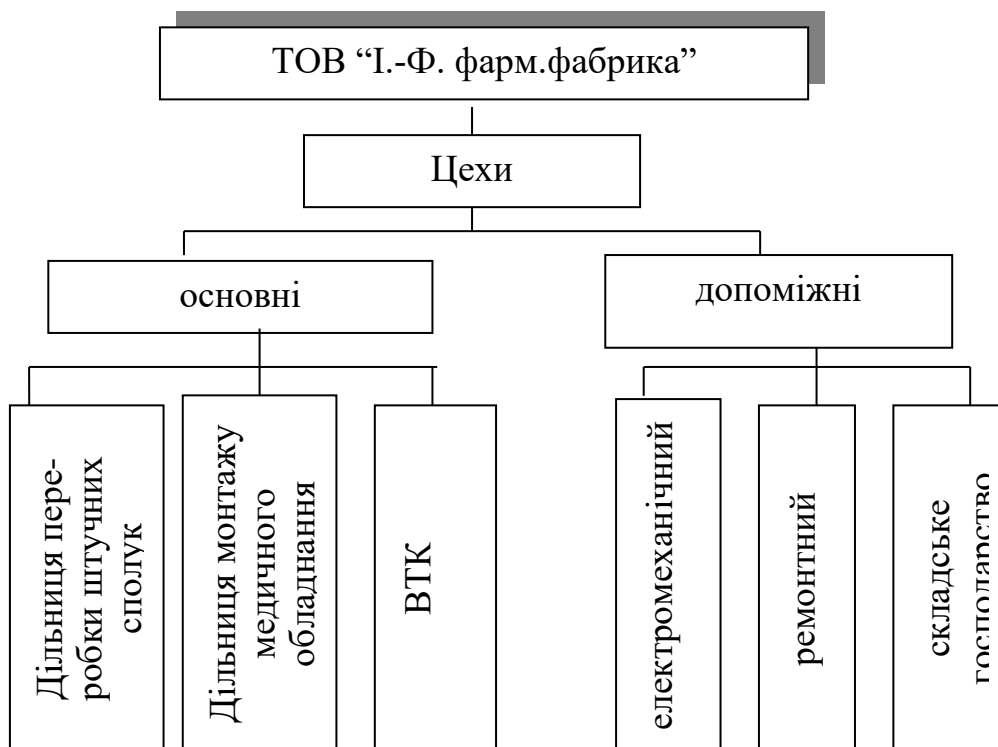

Рис. 2.2. Виробнича структура ТОВ «Івано-Франківська фармацевтична фабрика»

Виробнича ділянка ТОВ «Івано-Франківська фармацевтична фабрика» складається з трьох основних підрозділів:

- дільниця з переробки штучних сполук,

- дільниця монтажу та ремонту медичного обладнання,
- ВТК.

До допоміжних виробництв відносяться:

- електромеханічний цех;
- ремонтний цех;
- центральний склад.

Повноваження з управління збутом продукції підприємства покладено на регіонального менеджера, якому підпорядковуються територіальні менеджери:

- територіальний менеджер Київської області;
- територіальний менеджер Черкаської області;
- територіальний менеджер Волинського регіону (Луцьк, Ровно);
- територіальний менеджер Івано-Франківської області;
- територіальний менеджер Кіровоградської області;
- територіальний менеджер Львівської області;
- територіальний менеджер Житомирської області;
- територіальний менеджер Хмельницької області.

Проведене дослідження показало, що управлінські служби третього рівня включають наступні підрозділи:

- комерційна служба, функціями якої є матеріально-технічне постачання, стимулювання збуту, маркетингові дослідження;
- економічна служба, функціями якої є планування та контроль економічних показників діяльності;
- кадрова служба, яка займається управлінням персоналом;
- бухгалтерія, яка виконує облікову функцію;
- служба зовнішньоекономічної діяльності, яка виконує митні функції;
- організаційно-технічна служба;
- служба безпеки.

Ці управлінські служби підпорядковуються безпосередньо директору.

Організаційна структура дуже складна і тому на підприємстві створено сучасну систему управління, яка дозволяє швидко і оперативно виявити негаразди в системі та ефективно, без наслідків, усунути їх. Всі основні керівники організаційної структури з багатим досвідом роботи, тому мають уявлення, як боротися з інцидентами на підприємстві. Ґрунтуючись на змісті і напрямки організації виробництва, можна сформулювати основні задачі:

- вибір найбільш перспективних елементів виробничого процесу;
- забезпечення їх повного і раціонального використання;
- економія живої праці;
- підвищення якості продукції.

Визначальним фактором, що впливає на конкурентоздатність, економічний ріст і ефективність виробництва, є наявність на підприємстві людських ресурсів, здатних професійно вирішувати поставлені виробничі задачі. Для ефективного керування персоналом підприємство має потребу в цілісній системі роботи з кадрами, що дозволяють керувати ними від моменту прийому на роботу до завершення кар'єри.

На підприємстві створюється гнучка система керування персоналом, орієнтована на роботу підприємства в ринкових умовах. Функціонування цієї системи, що включає в себе рішення комплексних управлінських, трудових, фінансово-економічних, соціально-економічних, освітніх і багатьох інших проблем, у ринкових відносинах неможливо без концепції, що визначає основні положення кадрової політики: інтеграція кадрової політики при стратегічному плануванні підприємств з урахуванням кадрової роботи на всіх рівнях керування; упровадження нових методів і систем підготовки і перепідготовки персоналу; проведення скоординованої тарифної політики й оплати праці, розробка економічних стимулів і соціальних гарантій.

Усі громадяни, які своєю працею беруть участь в господарській діяльності товариства на основі трудового договору, контракту, угоди, а також інших форм, що регулюють трудові відносини, становлять трудовий колектив товариства. Соціальні та трудові права працівників гарантуються

чинним законодавством. Працівники ТОВ «Івано-Франківська фармацевтична фабрика» підлягають соціальному, медичному страхуванню та соціальному забезпеченню. Сума заробітної плати з урахуванням преміальних виплат, залежить від кінцевого результату праці, виконання договірних обов'язків та максимальними розмірами не обмежується. ТОВ «Івано-Франківська фармацевтична фабрика» гарантує найманим працівникам мінімальну заробітну плату, передбачену законодавством України.

Основні фінансово-господарські показники зображені в табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Основні фінансово-господарські показники ТОВ «Івано-Франківська фармацевтична фабрика» за 2020-2022 рр.

Показники	Рік			Відхилення	
	2020	2021	2022	тис. грн.	%
Доход (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	90519	86141	166160	75641	183,56
Чистий доход (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	75432	71784	138465	63033	183,56
Собівартість реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	64285	53149	80401	16116	125,07
Чистий прибуток	17521	9744	34488	16967	196,83
Власний капітал, тис. грн.	282048	291792	309280	27232	109,65
Позичковий капітал, тис. грн.	546568	539310	513668	-32900	93,98
Необоротні активи, тис. грн.	166130	162592	159458	-6672	95,98
Оборотні активи, тис. грн.	662486	668510	663490	1004	100,15

Говорячи про доходи даного підприємства, то тут необхідно зазначити, що не існує чіткої тенденції до зростання чи спаду. На даний момент можна говорити про позитивну динаміку (чистий доход у 2022 році становив 138465 тис. грн. проти 71784 тис. грн. у 2021 році), але світова фінансова криза відбилася на показниках 2021 року (чистий доход у 2020 році склав 75432 тис. грн., що на 3648 тис. грн. більше ніж у 2021). Однозначно позитивним є те, що підприємство на протязі всього періоду дослідження було прибутковим, не зважаючи на несприятливу ситуацію у 2020-2021 роках. Досліджуючи собівартість, необхідно зазначити її зростання у 2022 році, що

пояснюється поживаленням виробництва після спаду, пов'язаного з кризою (80401 тис. грн. у 2022 році проти 53149 тис. грн. у 2021 році).

Необхідно відмітити позитивну тенденцію до зниження позичкового та збільшення власного. Це говорить про підвищення фінансової незалежності та стабільності підприємства, оскільки воно стає менш залежним від кредиторів.

Необоротні активи мають негативну тенденцію до зменшення. За досліджуваний період негативне сальдо склало 6672 тис. грн. Навпаки, оборотні активи зросли на 1004 тис. грн. за 2020-2022 роки. Це пояснюється характером виробництва птахоферми.

2.2. Аналіз результатів господарської діяльності підприємства

Для оцінки фінансового стану ТОВ «Івано-Франківська фармацевтична фабрика» необхідно розрахувати показники за основними групами, тобто показники оцінки майнового стану, ліквідності, фінансової стійкості, рентабельності, ділової активності. Інформаційною базою для розрахунку зазначених показників виступають основні форми фінансової звітності підприємства. Аналізуючи показники майнового стану підприємства (табл. 2.2), необхідно визначити коефіцієнт зносу основних засобів. Він має невисоке значення протягом всього досліджуваного періоду, але має негативну тенденцію до зростання (14,1 % у 2020 році, 16,2 % - у 2021 і 18,1 % - у 2022). В даному разі показник показує, що на підприємстві використовуються відносно нові основні засоби. Аналізуючи коефіцієнти вибуття і оновлення, необхідно зазначити позитивну ситуацію на підприємстві в даному розрізі аналізу майнового стану, адже коефіцієнти оновлення за весь досліджуваний період перевищують коефіцієнти вибуття, що говорить про відносну тенденцію до залучення нової техніки у виробництво. Негативним є зменшення коефіцієнту оновлення в динаміці на 0,017.

Таблиця 2.2

Аналіз показників майнового стану ТОВ «Івано-Франківська фармацевтична фабрика» за 2020-2022 роки

Показник	Рік			Відхилення, +, –
	2020	2021	2022	
Коефіцієнт вибуття	0,004	0,0001	0,0004	-0,004
Коефіцієнт оновлення	0,020	0,002	0,003	-0,017
Коефіцієнт зносу	0,142	0,162	0,181	0,039
Коефіцієнт реальної вартості основних засобів у вартості майна підприємства	0,188	0,183	0,181	-0,007

Коефіцієнт реальної вартості основних засобів у вартості майна підприємства має невисоке значення і прослідковується негативна тенденція до спаду. У 2020 році основні засоби в активах підприємства склали 18,8 %, а у 2022 році – 18,1 %. Це свідчить про те, що підприємство значну частину своїх активів пускає в оборот, зважаючи на свою діяльність у галузі птахівництва.

Наступним етапом аналізу фінансового стану є дослідження ліквідності та платоспроможності. Дані показники зображені у табл. 2.3.

Таблиця 2.3

Показники ліквідності та платоспроможності ТОВ «Івано-Франківська фармацевтична фабрика» за 2020-2022 рр.

Показники	Рік			Відхилення
	2020	2021	2022	
Коефіцієнт покриття загальний	1,95	1,98	2,13	0,18
Коефіцієнт швидкої ліквідності	1,84	1,84	1,95	0,11
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,89	0,89	0,96	0,07
Частка власних оборотних коштів у покритті запасів	8,68	6,97	6,16	-2,52

З табл. 2.3 видно, що підприємство має високий рівень платоспроможності по поточним зобов'язанням, який характеризує коефіцієнт покриття. Він має позитивну тенденцію до зростання. Коефіцієнт швидкої ліквідності також має достатньо велике значення, але це не є позитивним явищем. У 2020 і 2021 роках на одну гривню поточних

зобов'язань припадало 1,84 гривні дебіторської заборгованості і грошових коштів. Говорячи про абсолютну ліквідність, то слід зазначити, що її показники набагато перевищують нормативи (0,2-0,25). Це свідчить про те, що підприємство неефективно використовує грошові кошти, тобто вони не знаходяться в обороті. Частка власних оборотних коштів у покритті запасів має значення, набагато вище від нормативного (>1). Це означає, що підприємство має надлишок коштів для покриття своїх запасів. Тенденція до зниження говорить, про правильність прийняття управлінських рішень, які полягають у більш ефективному використанні грошових коштів, що знаходяться у власному розпорядженні.

Показники фінансової стійкості досліджуваного підприємства можна розглянути у табл. 2.4.

Таблиця 2.4

Показники фінансової стійкості ТОВ «Івано-Франківська фармацевтична фабрика» за 2020-2022 рр.

Показники	Рік			Відхилення
	2020	2021	2022	
Коефіцієнт автономії	0,34	0,35	0,38	0,04
Коефіцієнт маневреності	1,14	1,13	1,13	-0,01
Коефіцієнт структури залученого капіталу	0,66	0,65	0,62	-0,04
Коефіцієнт фінансування	1,94	1,85	1,66	-0,28

Коефіцієнт автономії по всіх трьох роках має значення менше 0,5, що свідчить про недостатню незалежність підприємства, тобто діяльність його забезпечена власними коштами на 34 %, 35 %, 38 % відповідно у 2020-2022 роках. Позитивним є те, що дані показники мають чітку тенденцію до зростання.

Коефіцієнт маневреності власного капіталу підприємства має негативну тенденцію до зменшення, тобто зменшувалася частка власного капіталу яка використовувалася на потреби фінансування поточної діяльності (вкладення в оборотні активи при одночасному збільшенню частки позикового капіталу). Зміни відбулися у 2021 році, що супроводжувалося

зменшенням показника на 0,01 пункт. У 2022 році ситуація залишилася без змін і значення залишилося на рівні 1,13.

Коефіцієнт структури залученого капіталу має високе значення ($>0,5$), що означає високу залежність підприємства від кредиторів. Позитивною є тенденція до зменшення даного показника на протязі всього досліджуваного періоду.

Коефіцієнти фінансування мають значення, що перевищують нормативне (1). Даний коефіцієнт показує, що на одну гривню власного капіталу у 2020 році припадає 1,94 гривні позичкових коштів, у 2021 році – 1,85 гривень, у 2022 році – 1,66 гривень.

Наступним у дослідженні був блок коефіцієнтів ділової активності. Дані показники представлені у табл. 2.5.

Таблиця 2.5

Показники ділової активності ТОВ «Івано-Франківська фармацевтична фабрика» за 2020-2022 рр.

Показники	Рік			Відхилення
	2020	2021	2022	
Коефіцієнт оборотності активів	0,12	0,09	0,17	0,04
Фондовіддача основних засобів	0,42	0,40	0,76	0,34
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	6,58	6,21	5,95	-0,63
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	0,37	0,22	0,46	0,09
Середній строк оборотності кредиторської заборгованості	54,68	57,98	60,49	5,82
Середній строк оборотності дебіторської заборгованості	972,10	1601,31	786,47	-185,63
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	0,33	0,25	0,46	0,13

Протягом всього досліджуваного періоду коефіцієнт оборотності активів не мав тенденції до зростання чи спаду. У 2021 році через фінансову кризу підприємство втратило частину доходу, що і призвело до зменшення цього показника до 0,09 з 0,12. У 2022 році на 1 грн. активів припадало 0,17 грн. чистого доходу, що свідчить про поживавлення кон'юнктури на ринку і збільшення попиту на продукцію. Основні фонди на підприємстві

використовуються досить ефективно про що свідчить показник фондівдачі. У 2022 році він становив 0,76, тобто з використання 1 гривні основних засобів було отримано 0,76 гривні чистого прибутку.

Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості має негативну тенденцію до зменшення швидкості обертання кредиторської заборгованості, про свідчить і середній строк оборотності кредиторської заборгованості, який збільшується протягом всього досліджуваного періоду. Це говорить про те, що підприємство не погашає вчасно свої зобов'язання і продовжує їх термін. У 2022 році кредиторська заборгованість робила повний свій оборот за 60,49 днів.

На відміну від кредиторської заборгованості, дебіторська не має чітко виражених тенденцій, але значення коефіцієнта оборотності досить малі. Це означає, що покупці продукції не мають змоги вчасно розраховуватися за товар. Позитивним є тенденція до зростання цього показника у 2022 році до 0,46 обертів за рік, що говорить про збільшення ділової активності клієнтів ТОВ «Івано-Франківська фармацевтична фабрика». Повний оберт дебіторська заборгованість робить за 786,47 днів у 2022 році.

Коефіцієнт оборотності власного капіталу за досліджуваний період зріс на 0,13 пунктів. Це зростання обумовлене саме зростанням чистого прибутку у 2022 році, порівняно з попередніми періодами. Якщо у 2020 році на 1 грн. власного капіталу припадало 0,33 грн. чистого доходу, то у 2022 році цей показник зріс до 0,46 грн.

Останнім етапом аналізу фінансового стану підприємства є визначення показників рентабельності, які зображені в табл. 2.6.

Показник рентабельності активів знаходиться на низькому рівні, але має позитивне значення протягом всього досліджуваного періоду. Найбільше значення спостерігається у 2022 році, коли на 1 гривню активів припадає 0,04 гривні чистого прибутку.

Рентабельність капіталу мала зміни у бік зменшення у 2021 році за рахунок зменшення прибутку. У 2022 році ситуація стабілізувалася і

відбулося підвищення рентабельності до 0,11, тобто не 1 гривня власного капіталу припадає 0,11 гривень чистого прибутку.

Таблиця 2.6

Показники рентабельності ТОВ «Івано-Франківська фармацевтична фабрика» за 2020-2022 рр.

Показники	Рік			Відхилення
	2020	2021	2022	
Рентабельність активів	0,03	0,01	0,04	0,01
Рентабельність капіталу	0,08	0,03	0,11	0,04
Рентабельність продукції	0,13	0,31	0,67	0,54
Рентабельність діяльності	0,23	0,14	0,25	0,02

На відміну від попередніх двох показників, рентабельність продукції має чітку тенденцію до зростання протягом 2020-2022 років. Відхилення становить 0,54 пункти, що є дуже високим результатом роботи підприємства. Продукція є прибутковою, як свідчить даний показник.

Рентабельність діяльності мала спад у 2021 році з 23 % до 14 %, що пов'язано із зменшенням виручки від реалізації. У 2022 році рентабельність діяльності зросла до 25 %, що характеризує діяльність підприємства з кращого боку.

Отже, коефіцієнтний метод оцінки фінансового стану дав нам характеристику по окремим сторонам діяльності підприємства. Як висновок можна зазначити позитивні тенденції показників у 2022 році після кризового 2021. Проблемами є високі значення коефіцієнту абсолютної ліквідності та обороту дебіторської заборгованості.

Важливою умовою успішного розвитку ТОВ «Івано-Франківська фармацевтична фабрика» є ритмічність реалізації продукції. При нормальній роботі підприємство має відносно постійні показники обсягів реалізації в розрізі окремих днів, тижнів чи декад. Проаналізуємо динаміку обсягів реалізації продукції за останній рік за напрямками діяльності. Дані розрахунків надаються в табл. 2.7.

Темпи приросту обсягів реалізації продукції за місяцями вказують на значні коливання на протязі року. Розподіл загального обсягу реалізації за

товарними групами наступний:

- фармацевтична продукція – 48,7%
- медичне обладнання – 36,6%
- інші – 14,7%

Таблиця 2.7

Динаміка обсягів реалізації товарів, 2022 р., тис. грн.

Міс.	Обсяг реалізації				Темп росту, %	Темп приросту, %
	Фармацевтичні препарати	Мед. обладнання	Інші	Разом		
1	2	3	4	5	6	7
1	18,6	20,6	14,5	53,7	-	-
2	19,2	18,5	2,7	40,4	75,2	-24,8
3	21,3	19,4	-	40,7	100,7	+0,7
4	20,8	18,7	-	39,5	97,0	-3,0
5	21,6	16,2	-	37,8	95,7	-4,3
6	13,2	13,4	-	26,6	70,4	-29,6
7	9,9	8,6	-	18,5	69,5	-30,5
8	10,7	5,2	-	15,9	85,9	-14,1
9	19,4	0,3	-	19,7	123,9	+23,9
10	24,2	19,6	22,4	66,2	336,0	+236
1	2	3	4	5	6	7
11	26,4	13,2	16,2	55,8	84,3	-15,7
12	20,1	14,5	13,3	47,9	85,8	-14,2
Разом	225,4	168,2	69,1	462,7	-	-

Аналізуючи діяльність ТОВ «Івано-Франківська фармацевтична фабрика» можна зробити висновки, що підприємство постійно розвивається, засвоює нові ринки збуту, розширює діапазон продукції та послуг, що надаються. На сучасному етапі підприємство створило репутацію надійного партнера на ринку фармацевтичної продукції. Подальший розвиток ТОВ «Івано-Франківська фармацевтична фабрика» є неефективним без залучення капіталу із зовнішніх джерел.

2.3. Оцінка умов інноваційної діяльності підприємства та результативності його інноваційного розвитку

Наукова обґрунтованість цілей і заходів інноваційної діяльності ТОВ «Івано-Франківська фармацевтична фабрика» досягається дотриманням наукових підходів до менеджменту. Керівництво розробкою і реалізацією інноваційних проектів здійснюють керівник проекту (проект-менеджер) і науково-технічна рада (НТР). До складу НТР входять головні фахівці за тематичними напрямками проекту, що несуть відповідальність за вибір науково-технічних рішень, ступінь їхньої реалізації, повноту і комплексність заходів, необхідних для досягнення проектних цілей, що організують конкурсний добір виконавців і експертизу отриманих результатів.

Оцінка впровадження інноваційних проектів у кількісному виразі надається в табл. 2.8.

Таблиця 2.8

Впровадження інновацій на ТОВ «Івано-Франківська фармацевтична фабрика»

Показники	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Всього пропозицій в т. ч.:	13	10	19	27	15	12
Продуктові	0	0	0	2	0	2
Технологічні	13	9	19	25	13	9
Ремонтні	0	1	0	0	2	1
Впроваджено інновацій (технологічні)	8	6	12	16	12	8
Коефіцієнт впровадження, %	53	60	63	59	80	64
Темп оновлення, %	-	75	200	133	75	80

Як бачимо з табл. 2.8, за кожний рік кількість фактично впроваджених інновацій, є меншою порівняно з запропонованими. Так, у 2022 році було реалізовано лише 64% запланованих інноваційних проектів, що на 16 % менше за показник попереднього року. Темп оновлення продукції у 2019 році збільшився порівняно з попереднім удвічі, у 2020 році темп оновлення склав 33 %, в 2021 році коефіцієнт оновлення продукції зменшився

порівняно з 2020 роком на 25%, у 2022 році спостерігається зменшення темпу оновлення на 20 % порівняно з 2021 роком.

Розподіл витрат на інновації за призначенням за три останні роки надаються в табл. 2.9.

Таблиця 2.9

Розподіл інноваційних витрат на ТОВ «Івано-Франківська фармацевтична фабрика»

Показники	2020		2021		2022	
	Сума, т. грн.	ПВ, %	Сума, т. грн.	ПВ, %	Сума, т. грн.	ПВ, %
1. Дослідження і розробки	166,9	14,2	180,7	15,4	266,2	15,1
2. Патенти, ліцензійне використання продуктів	-	-	-	-	72,8	4,1
3. Придбання засобів виробництва	868,5	73,9	795,3	67,6	1074,5	61,0
4. Маркетинг, реклама	42,1	3,6	109,8	9,3	82,1	4,7
5. Інші	97,3	8,3	89,9	7,7	264,5	15,1
Всього:	1174,8	100	1175,7	100	1760,1	100

Аналіз розподілу інноваційних витрат за призначенням свідчить про досить стійку тенденцію: за останні три роки на інноваційні витрати в об'єкти виробничого призначення припадає приблизно 70% від загального обсягу інвестицій в основний капітал, і, відповідно, близько 30% припадає на об'єкти невиробничого призначення.

Відносно стабільною також є і технологічна структура інвестицій, де приблизно однакова частка (понад 40%) припадає на будівельні та монтажні роботи та обладнання.

Для оцінки ефективності інноваційної діяльності ТОВ «Івано-Франківська фармацевтична фабрика» застосуємо матрицю стратегічних ресурсів. Виділимо такі ресурси:

- виробництво;
- маркетинг;
- наукові дослідження та розробки;
- управління.

Для оцінки стратегічного потенціалу застосуємо метод бальних оцінок за шкалою оцінок: від 1 до 10 по кожному пункту, ранжуючи оцінки за п'ятьма ступенями значущості наступним чином:

група 1 (успіх)	9,0-10,00 балів,
група 2 (стійка рівновага)	7,5- 8,99 балів,
група 3 (нестійка рівновага)	6,00-7,49 балів,
група 4 (криза)	4,00-5,99 балів.

Для визначення інноваційної реакції підприємства було проведено опитування керівників та спеціалістів головних підрозділів, а саме технічного, планово-економічного відділів, проект-менеджера. Загальна кількість опитаних складає 10 осіб.

Критерії оцінки, що були обрані наступні:

Оцінка експерта (від 1 до 10 балів) відносно:

- фактичного стану справ за елементом, що оцінюється;
- розвиток елемента, що оцінюється, за останні три роки;
- цілі керівництва за елементом, що оцінюється;
- ефективність дій керівництва по досягненню цілей;
- наявність недоліків (10 – немає взагалі, 1 - не бачу переваг).

Загальна оцінка кожного експерту за всіма критеріями та загальні суми балів надаються в табл. 2.10.

Таблиця 2.10

Експертна оцінка інноваційно-інвестиційної стратегії ТОВ «Івано-Франківська фармацевтична фабрика»

Ресурси	Оцінки експертів										
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Σ
Виробництво	7,6	7,0	6,4	7,2	7,1	7,8	6,9	8,0	7,6	7,4	73,0
НДДКР	6,2	7,4	6,8	5,1	5,6	6,9	8,0	7,5	7,0	6,5	67,0
Маркетинг	6,1	7,2	5,6	6,3	7,3	6,2	4,6	5,1	5,2	4,4	58,0
Управління	6,7	6,8	7,0	5,6	6,2	6,5	5,4	6,0	5,2	6,3	61,7
Загальна оцінка	26,6	28,4	25,8	24,2	26,2	27,4	24,9	26,6	25,0	24,6	259,7

За результатами табл. слід відмітити, що найвищу оцінку отримав елемент «виробництво», найнижчу – маркетинг.

Результати опитування за критеріями оцінки представлені в табл. 2.11.

Таблиця 2.11

Оцінка інноваційної реакції на ТОВ «Івано-Франківська фармацевтична фабрика»

	Ціль реакції	Оцінка
Виробництво	– темп оновлення асортименту продукції, що випускається;	-
	– забезпечення якості продукції	7,3
	Середня оцінка	7,3
Маркетинг	– прогнозування тенденцій в конкурентній боротьбі	8,2
	– перехід до випуску нової продукції	7,6
	– прогнозування тенденцій попиту	5,4
	– розширення ринку	6,0
	– аналіз прибутковості нової продукції	6,2
Середня оцінка	6,7	
Наукові дослідження та розробки	– розробка нової продукції	5,8
	– прогнозування тенденцій в галузі технології	6,2
	– проектування продукції, орієнтованої на прибуток	5,4
Середня оцінка	5,8	
Управління	– науково-технічний прогрес в управлінні	6,5
	– швидка реакція на підвищення рівня змін	5,8
	- винагорода за новаторство	6,2
Середня оцінка	6,2	
Загальна оцінка		6,5

Отже, експертна оцінка показала, що підприємство відноситься до третьої групи, яка характеризується як «нестійка рівновага», тобто інноваційна реакція є низькою і це є однією з причин зниження ефективності роботи підприємства останнім часом.

На нашу думку, слід приймати до уваги той факт, що трактування отриманого результату надається за західною методикою, розрахованою на стабільно функціонуючу ринкову економіку.

В зв'язку з постійно зростаючими проблемами пов'язаними з виробництвом та реалізацією продукції, керівництво підприємства останнім часом почало приділяти увагу впровадженню інновацій як технологічних, так і продуктових.

Підсумовуючи оцінку інноваційної діяльності ТОВ «Івано-Франківська фармацевтична фабрика», можна зробити висновки, що, незважаючи на зниження господарських показників за останній рік, діяльність підприємства в цілому можна назвати ефективною.

Проводячи аналіз діяльності ТОВ «Івано-Франківська фармацевтична фабрика», його специфіки та специфіки ринку на якому воно працює, було встановлено, що можливо декілька варіантів розвитку. По-перше – це розширення існуючої справи, по-друге – диверсифікація діяльності, тобто розвиток напрямків відмінних від існуючих, третій варіант – це злиття з великою компанією.

Для того, щоб прийняти оптимальне рішення необхідно розглянути декілька варіантів проектів розвитку з їх подальшим порівнянням. Оскільки підприємство досить тривалий час діє на ринку фармацевтичної продукції, засвоїло специфіку його функціонування, набуло досвіду освоєння ринків збуту та високу репутацію серед споживачів, на нашу думку, найбільш ефективним варіантом є розширення бізнесу. Диверсифікація діяльності для ТОВ «Івано-Франківська фармацевтична фабрика» означає освоєння нових ринків. Оскільки з початку створення керівництво підприємства обрало вузьку спеціалізацію, цей варіант пов'язаний із значними витратами на засвоєння нових ринків, тому є недоцільним. Злиття з великою компанією пов'язане із зміною права власності, що не підтримується керівництвом. Враховуючи перелічені факти, було обрано розробку варіанту розширення бізнесу.

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМКИ ПОДАЛЬШОГО ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ТОВ «ІВАНО-ФРАНКІВСЬКА ФАРМАЦЕВТИЧНА ФАБРИКА»

3.1. Пропозиції щодо подальшого інноваційного розвитку підприємства

За результатами оцінки ефективності інноваційної діяльності ТОВ «Івано-Франківська фармацевтична фабрика» можна сформулювати наступні цілі, завдання та стратегію інноваційного розвитку підприємства до 2026 року:

1. Забезпечення функціонування економіки ТОВ «Івано-Франківська фармацевтична фабрика» в режимі стабільного розвитку та створення конкурентоспроможного підприємства.

2. Забезпечення зростання вартості валової продукції та підприємства.

3. Забезпечення диверсифікації виробництва та збільшення темпів зростання обсягів виробництва.

4. Підвищення економічної ефективності діяльності Центрів прибутку, створення та розширення стратегічних зон господарювання, збільшення частки ТОВ «Івано-Франківська фармацевтична фабрика» на ринках та збільшення обсягів продажів.

5. Доведення обсягів виробництва та реалізації продукції до показника більш, ніж 15 млн. грн., що відповідає завантаженню виробничих потужностей на рівні 75 %.

6. Стимулювання високопродуктивної, творчої праці, інноваційної, інвестиційної діяльності та внутріфірмового підприємництва.

7. Підвищення реальних доходів та якості життя робітників ТОВ «Івано-Франківська фармацевтична фабрика», в тому числі підвищення середньої заробітної плати.

8. Створення сучасних систем управління на основі інформаційних технологій та стандартів світового рівня.

9. Забезпечення нарощування інтелектуального потенціалу підприємства на основі біореінжинірингу.

10. Забезпечення високого рівня комп'ютеризації всіх бізнес-процесів.

11. Забезпечення створення виключних можливостей, конкурентних переваг, технічного та інтелектуального потенціалу, майбутніх ресурсів, базової комплектації, корпоративної культури, загальної ефективності та високої результативності, високої репутації ТОВ «Івано-Франківська фармацевтична фабрика».

12. Підвищення ділової активності, підприємницької поведінки та управлінського потенціалу.

13. Створення високого рівня правового забезпечення та економічної безпеки ТОВ «Івано-Франківська фармацевтична фабрика».

Згідно з планом технічного розвитку ТОВ «Івано-Франківська фармацевтична фабрика» керівництво визначило можливість створити промислові потужності по виробництву внутрішньосудинних вітамінних розчинів. Але, вважаємо за більш доцільне засвоїти виробництво інсуліну, який в сучасних умовах користується високим попитом. До того ж, налагодження виробництва інсуліну відкриває підприємству додаткові можливості в отриманні державних дотацій, які можуть розглядатися як додаткове джерело інвестицій.

Для налагодження випуску підприємству потрібно придбати обладнання для випуску інсуліну вартістю 112 тис. грн. Обладнання відноситься до третьої групи основних фондів. Оскільки виробництво медичних препаратів потребує високого технічного рівня, приймаємо корисний термін використання обладнання шість років. Прогнозована ціна продажу обладнання після шести років експлуатації становитиме приблизно 6550 грн.

Показники виробництва нового виду продукції, що спрогнозовані на основі ретроспективної інформації про попередні види продукції, що реалізовувало ТОВ «Івано-Франківська фармацевтична фабрика» та

результати розрахунку чистих надходжень надаються в табл. 3.1.

Таблиця 3.1

Оцінка показників виробництва інсуліну

Рівень ціни, грн/од	Обсяг продажів, од/ міс.	Витрати, грн/од.	Валові надходження від реалізації, грн	Поточні витрати, Грн.	Чисті надходження, грн.
(1)	(2)	(3)	(4)=(1)x(2)	(5)=(2)x(3)	(6)=(4)-(5)
7,0	5000	5,0	35000	25000	10000
8,0	4500	5,0	36000	22500	13500
10,0	4000	5,0	40000	20000	20000
12,0	3200	5,0	38400	16000	22400
14,0	2000	5,0	28000	10000	18000

За результатами розрахунків, що надані в табл. 3.1 відмітимо, що оптимальне значення валових надходжень (ціна на рівні 10,0 грн.) не співпадає з оптимальним значенням за величиною чистих надходжень (ціна продажу на рівні 12,0 грн.).

Слід відмітити, що зміна фізичного та вартісного обсягу продажу неоднаково впливають на динаміку різних статей витрат. Існує поняття генератора витрат, під яким розуміють параметр господарської діяльності, який є причиною виникнення даної категорії витрат. Зміна величини генератора витрат призводить до пропорціональної зміни відповідної статті витрат.

Для прямих виробничих витрат генератором витрат є фізичний обсяг випуску. Для прямих комерційних витрат в якості генератора можуть виступати різні показники обсягу продажу в залежності від цільової спрямованості окремих статей комерційних витрат.

Перелік генераторів витрат для окремих статей поточних витрат ТОВ «Івано-Франківська фармацевтична фабрика» надаються в табл. 3.2.

Для функціональних статей витрат, пов'язаних із забезпеченням процесу відвантаження готової продукції, генератором витрат звичайно є показник фізичного обсягу продажу та не залежить від відпускнуої ціни. Для тих статей комерційних витрат, які безпосередньо пов'язані із ринком збуту

продукції, генератором витрат є вартісний показник обсягу продажу., оскільки здійснення даних витрат спрямоване на збільшення ціни реалізації.

Таблиця 3.2

Показники генераторів витрат ТОВ «Івано-Франківська фармацевтична фабрика»

Статті поточних витрат	Генератори витрат
1.Прямі виробничі витрати	Фізичний обсяг випуску
2.Прямі комерційні витрати: -пакування, сортування, відвантаження - рекламні витрати, дизайн.	Фізичний обсяг продукції Виручка від реалізації
3.Загальновиробничі витрати	Величина виробничих потужностей
4. Загальногосподарські витрати	Немає
5.Податки: -ПДВ; - податок на прибуток; - податок з власників трансп.засобів; - податок на землю.	Виручка від реалізації, амортиз., з/п, прибуток Площа земельного участку

Величина загальновиробничих витрат звичайно визначається існуючими виробничими потужностями, де в якості генератора витрат можна прийняти показник величини капітальних вкладень. Загальногосподарські витрати відносяться до умовно-постійних витрат, які не залежать від масштабів діяльності, для них показника генератора витрат не існує. Для податків у розрізі окремих їх видів показником генератора витрат є база оподаткування.

Розрахунок поточних витрат у розрізі окремих статей, що здійснюється на основі прогнозного звіту про прибутки та витрати підприємства.

Прямі виробничі витрати розраховуємо виходячи з наступних норм:

1. Витрати на сировину та матеріали – 2,5 грн. / од;
2. Витрати на оплату праці – 1,0 грн. /од;
3. енергетичні витрати –0,2 грн. /од.

Прямі комерційні витрати приймаємо виходячи з нормативів:

1. Реклама та дизайн – 2 % від валових надходжень
2. Пакування – 0,1 грн. / од.

Загальновиробничі витрати – складають 1 % від загальної суми

капітальних вкладень.

Загальногосподарські витрати є постійними та складають 2100 грн. на місяць.

Інші витрати приймаємо 1 % від валових надходжень.

Результати розрахунків при базовому рівні обсягу продажу 5000 од. на місяць надається в табл. 3.3.

Таблиця 3.3

Питомі витрати при різних обсягах продажу інсуліну

Параметри проекту	Варіант 1	Варіант 2	Варіант3	Варіант 4	Варіант 5
Генератори витрат					
1.Фізичний обсяг, од/міс	5000	4500	4000	3200	2000
2.Валові надходження, грн/міс	35000	36000	40000	38400	28000
3.Величина кап. вкладень, т.гр	300	300	200	200	100
4.Поточні витрати, грн/міс. (4.1)+(4.2)+(4.3)+(4.4)+(4.5)	25150	22280	20500	17404	11540
4.1.Прямі виробничі витрати	18500	15650	14800	11840	7400
4.1.1 Сировина та матеріали	12500	11250	10000	8000	5000
4.1.2 ФОП з нарахуваннями	5000	4500	4000	3200	2000
4.1.3 Пряма енергія	1000	900	800	640	400
4.2.Прямі комерційні витрати	1200	1170	1200	1080	760
4.2.1.Пакування й сортування	500	450	400	320	200
4.2.2.Реклама та дизайн	700	720	800	770	560
4.3.Загальновиробничі	3000	3000	2000	2000	1000
4.4.Загальногосподарські	2100	2100	2100	2100	2100
4.5.Інші витрати	350	360	400	384	280
Питомі витрати, грн. /од.	5,00	5,55	6,45	7,57	8,75

Показники табл. 3.3 свідчать, що при скороченні обсягу випуску питомі витрати на одиницю продукції збільшуються.

Збільшення питомих витрат обумовлюється наступними причинами:

- ефект економії від масштабів, який полягає у тому, що при стабільній величині умовно-постійних (загальногосподарських) витрат при збільшенні фізичного обсягу випуску величина загальногосподарських витрат на одиницю продукції зменшується, та навпаки;

- нелінійна залежність витрат, що визначаються вартісними

показниками, від динаміки фізичного обсягу продажу. Це відноситься до податків та частини комерційних витрат (реклама, дизайн).

Таким чином, попередня розрахункова табл. чистих фінансових надходжень (див. табл.3.3) з урахуванням величини питомих витрат при різних обсягах продажу істотно змінюється.

Розрахункові значення доходу при змінній величині питомих витрат надаються в табл. 3.4.

Таблиця 3.4

Оцінка показників виробництва

Рі- вень ціни, грн./ од	Обсяг прода- жів, тис.од	Пит. вitra- ти, грн/од	Валові надх. від реаліз., тис.грн	Поточні вит- рати на міс., тис. грн.	Чисті надход- ження. тис грн/міс	Чисті надход. за 5 років тис грн	Сума капітало вклад. тис. грн.	Сума проект. доходу
(1)	(2)	(3)	(4)=(1)x (2)	(5)=(2)x (4)	(6)=(4)-(5)	(7)=60x (6)	(8)	(9)=(7)- (8)
7,0	5,0	5,00	35,00	25,00	10,00	600,0	300	300,0
8,0	4,5	5,55	36,00	24,96	11,04	662,4	300	362,4
10,0	4,0	6,45	40,00	25,81	14,19	851,4	200	651,4
12,0	3,2	7,57	38,40	24,22	14,18	850,8	200	650,8
14,0	2,0	8,75	28,00	17,49	10,51	630,6	100	530,6

Отже, за результатами табл. 3.4 можна зробити висновок, що оптимальний рівень ціни складає 10,0 грн., що за п'ять років реалізації проекту дозволяє отримати підприємницький дохід у розмірі 651,4 тис. грн.

Крім того, удосконалення маркетингової діяльності дає можливість отримання не лише економічних вигід від впровадження запропонованих проектів, а й розвитку, створення сприятливих умов для розширеного відтворення, зростання інтелектуального потенціалу, створення корпоративної культури, спрямованої на стратегічний розвиток, переваги, що отримують споживачі, суспільна користь тощо. Соціальна ефективність маркетингових заходів полягає у перевагах споживачів, що вони отримують від заходів, спрямованих на впровадження маркетингових програм. Маркетингові технології у першу чергу мають бути орієнтовані на високі споживчі ефекти.

Перш ніж прийняти рішення про джерело інвестування, підприємство повинно проаналізувати всі наявні альтернативні можливості придбання необхідних активів. Критерієм оцінки ефективності варіантів фінансування є порівняння сумарних потоків платежів при різних формах фінансування оновлення основних фондів.

Оснoву грошового відтоку придбання активів за рахунок довгострокового банківського кредиту становить відсоток за користування кредитом і загальна сума боргу, що підлягає поверненню при його погашенні. Однак відповідно до п.5.5.1. Закону України «Про оподаткування прибутку підприємств» до валових витрат підприємства включаються лише відсотки, а сума основного боргу у валових витратах не відображається, тобто не зменшує суму оподаткованого прибутку.

Розрахунки за банківськими кредитами можуть здійснюватися різними способами. Розглянемо два найбільш розповсюджених варіанти кредитних розрахунків:

- 1) зменшення розміру загального нарахування (ануїтету) по роках;
- 2) твердий ануїтет.

При першому варіанті банківського фінансування щорічний розмір ануїтету зменшується. Загальна сума банківського кредиту повертається однаковими щорічними платежами на протязі шести років. При незмінній процентній ставці зменшується щорічна виплата суми процентів, оскільки відсотки нараховуються на залишок боргу, який стає меншим.

Результати розрахунків за цим варіантом фінансування надаються в табл. 3.5.

Однією з розповсюджених моделей фінансування, яку пропонують банки по кредитних розрахунках, є повернення кредитного боргу з незмінним (твердим) ануїтетом. При даній формі розрахунків сума погашення кредиту та виплати відсотків залишається постійною. Це досягається тим, що сума погашення кредиту збільшується на зекономлені відсотки вже виплаченого капіталу.

Таблиця 3.5

Розрахунок банківських платежів при щорічному зменшенні ануїтету, грн.

Рік	Борг на початок року	Відсотковий платіж (23%)	Погашення кредиту	Ануїтет	Борг на кінець року
1	112000	25760	18667	44427	93333
2	93333	21467	18667	40134	74666
3	74666	17173	18667	35840	55999
4	55999	12880	18667	31547	37332
5	37332	8586	18667	27253	18667
6	18667	4293	18667	22960	0
	-	90159	112000	203061	-

При укладанні кредитного договору банком розраховуються та встановлюються платежі по кредиту для позичальника, які складаються з виплати основного боргу та відсотків по кредиту.

Середній розмір платежів по кредиту по роках кредитного договору (розмір ануїтету) визначається через коефіцієнт окупності капіталу або через коефіцієнт ануїтетів та розраховується за формулою:

$$A = K [(1+i_6)^t \times i_6 / (1+i_6)^t - 1], \quad (3.1)$$

де A – платіж по кредиту у t -му році (розмір ануїтетів);

K – загальна сума кредиту відповідно до кредитного договору,

$K = 112000$ грн.;

i_6 – річна відсоткова ставка за користування кредитом, $i_6 = 23\% = 0,23$;

t - строк користування кредитом, $t = 6$ років.

Розмір ануїтетів складає:

$$A = 112000 \times [1,23^6 \times 0,23 / (1,23^6 - 1)] = 112000 \times 0,796 / 2,46 = 112000 \times 0,324 = 36288 \text{ грн.}$$

Розрахунки за даною схемою повернення кредиту надаються в табл.

3.6. Якщо порівнювати обидві схеми повертання кредиту, можна зробити висновок, що при другому варіанті загальна сума сплачених відсотків є більшою, але її перевагою є визначена сума щорічних платежів.

Визначаємо амортизаційні відрахування по обладнанню та його залишкову вартість за шість років життєвого циклу проекту. Для розрахунку амортизаційних відрахувань застосуємо податковий метод амортизації, за

яким обладнання відноситься до третьої групи, річна норма амортизації – 15%, списання здійснюється від залишкової вартості.

Таблиця 3.6

Розрахунок банківських платежів при твердому ануїтеті, грн.

Рік	Борг на початок року	Процентний платіж (23%)	Погашення кредиту	Ануїтет	Борг на кінець року
1	112000	27760	10528	36288	101472
2	101472	23339	12949	36288	88523
3	88523	20360	15928	36288	72595
4	72595	16697	19591	36288	53004
5	53004	12191	24097	36288	28907
6	28907	6649	28907	36288	0
	-	106996	112000	217728	-

Визначені амортизаційні відрахування за кожний рік проекту та залишкова вартість на кінець кожного року надаються в табл. 3.7.

Таблиця 3.7

Амортизаційні відрахування та залишкова вартість обладнання по роках проекту, грн.

Показники	Життєвий цикл проекту					
	1 рік	2 рік	3 рік	4 рік	5 рік	6 рік
Річні амортизаційні відрахування	16800	14280	12138	10317,3	8769,7	7454,3
Залишкова вартість обладнання	95200	80920	68782	58464,7	49695	42240,7

Величина післяподаткової вартості технічного обслуговування розраховується по формулі:

$$C_{\text{то}}^{\text{н}} = C_{\text{то}} - P_{\text{то}} \quad (3.2)$$

де $C_{\text{то}}^{\text{н}}$ – вартість технічного обслуговування устаткування t – го розрахункового року з урахуванням суми податкового щита;

$C_{\text{то}}$ – річна вартість технічного обслуговування;

$P_{\text{то}}$ – податковий щит у зв'язку з виконанням технічного обслуговування обладнання у поточному році, сума якого визначається за формулою:

$$P_{\text{то}} = C_{\text{то}} \times \text{Нп} / 100, \quad (3.3)$$

де Нп – діюча ставка податку на прибуток підприємства, Нп = 30%.

$$P_{то} = 0,3 \times 600 = 180 \text{ грн. } \text{Сто}^H = 600 - 180 = 420 \text{ грн.}$$

Аналогічно визначаємо суми податкового щита для амортизаційних відрахувань. Ліквідаційну вартість за останній рік експлуатації обладнання приймаємо виходячи з ціни продажу обладнання 6550 грн. з відрахуванням 16,7% ПДВ та податку на прибуток 25%.

Рух витрат підприємства у зв'язку з купівлею та володінням обладнання визначається за формулою:

$$Дт = \text{Сто} - \text{Рам} - \text{Слік} \quad (3.4)$$

Розрахунок руху грошових витрат підприємства, пов'язаних з придбанням та володінням обладнання надаються в табл. 3.8.

Таблиця 3.8

Рух грошових коштів, пов'язаних з володінням майна, грн.

Показники	1 рік	2 рік	3 рік	4 рік	5 рік	6 рік
Післяподаткова вартість тех.обслуговування	420	420	420	420	420	420
Амортизаційний податковий щит	5040	4284	3641	3095	2631	2236
Ліквідаційна вартість обладнання						3821
Рух витрат	-4620	-3864	-3221	-2675	-2211	-5637

Відсотковий податковий щит визначається за формулою:

$$Вп = Пк \times Нп / 100 \quad (3.5)$$

Рух грошових витрат підприємства по обслуговуванню платежів по кредиту визначається за формулою:

$$Дк = Пк - Вп \quad (3.6)$$

Результати розрахунків руху грошових витрат підприємства по обслуговуванню кредиту надаються в табл. 3.9.

Рух чистих грошових потоків витрат підприємства у зв'язку з купівлею обладнання являє собою алгебраїчну суму руху грошового потоку по

одержанню та обслуговуванню кредиту для купівлі обладнання (табл. 3.9) та витрат підприємства, пов'язаних з володінням обладнання (табл. 3.8).

Таблиця 3.9

Рух грошових витрат по обслуговуванню кредиту, грн.

Показники	1 рік	2 рік	3 рік	4 рік	5 рік	6 рік
Платежі по кредиту	36288	36288	36288	36288	36288	36288
Відсотковий податковий щит	14886	14886	14886	14886	14886	14886
Рух витрат	21402	21402	21402	21402	21402	21402

Рух чистих грошових потоків визначається за формулою:

$$Дч = Дк + Дт \quad (3.7)$$

Для урахування фактора часу розрахуємо коефіцієнт дисконтування, величина якого визначається за формулою:

$$Кдт = 1 / (1 + r)^t \quad (3.8)$$

де t – номер року розрахункового періоду (часовий лаг);

r – ставка дисконту, $r = 9\%$.

Чиста приведена вартість купівлі обладнання за рахунок кредиту банку у поточному році життєвого циклу визначається за формулою:

$$Сч = Дч \times Кдт \quad (3.9)$$

Загальна чиста приведена вартість проекту купівлі обладнання визначається як сума чистих приведених потоків проекту купівлі обладнання.

Результати розрахунків чистої приведеної вартості проекту купівлі обладнання в кредит надаються в табл. 3.10.

Таблиця 3.10

Чиста приведена вартість проекту купівлі обладнання

Показники	1 рік	2 рік	3 рік	4 рік	5 рік	6 рік
Рух чистих грошо-вих потоків, грн.	16782	17538	18181	18727	19191	15765
Коефіцієнт дисконтування	0,92	0,84	0,77	0,71	0,65	0,60
Чиста приведена вартість, грн.	15439	14732	13999	13296	12474	9459

Загальна чиста приведена вартість обладнання складає:

$$C_{ч} = 15439 + 14732 + 13999 + 13296 + 12474 + 9459 = 79399 \text{ грн.}$$

Отже, з урахуванням фактора часу чиста приведена вартість придбання обладнання в кредит складає 79,4 тис. грн.

3.2. Оцінка ефективності запропонованих заходів з подальшого інноваційного розвитку підприємства

Для обґрунтування ефективності проектів використовується ряд узагальнюючих показників, що дозволяють підготувати рішення про доцільність (недоцільності) вкладення засобів. До них відносяться:

- чиста приведена вартість (NPV);
- період окупності проекту (PBP);
- індекс прибутковості (PI);
- внутрішній коефіцієнт рентабельності (IRR).

Показник чистої приведеної вартості являє собою оцінку сьогоденної вартості потоку майбутніх періодів; чиста приведена вартість дорівнює приведеної вартості прибутків майбутніх грошових потоків, дисконтованих за допомогою відповідної процентної ставки, за винятком приведеної вартості інвестиційних витрат. NPV використовується для оцінювання і ранжирування різних пропозицій про інвестиції, з використанням загальної бази для порівняння. Для реалізації приймаються тільки ті проекти, NPV яких має позитивне значення.

Період окупності (PBP) проекту - це час, за який надходження від виробничої діяльності покривають витрати на інвестиції. Строк окупності традиційно вимірюється в роках.

Індекс прибутковості (PI) - критерій оцінки інвестиційного проекту, що визначається як частка від розподілу приведеної вартості, зв'язану з його реалізацією майбутніх грошових потоків на приведену вартість первісних інвестицій.

Внутрішній коефіцієнт рентабельності (IRR) - розраховується шляхом додавання ставки дисконтування, при якій приведена вартість майбутніх грошових потоків дорівнює первісній сумі інвестицій з урахуванням тривалості проекту.

Для оцінки показників ефективності проекту необхідно обґрунтувати величину постійних витрат.

Постійні витрати, що відносяться до даного проекту, складаються з наступних елементів:

1. Витрати на утримання персоналу – забезпечення умов праці, заходи з охорони праці та техніки безпеки. Визначаємо виходячи з середньорічної норми витрат на утримання персоналу по підприємству, який складає 200 грн/чол.

2. Витрати на утримання приміщень – освітлення, опалення, прибирання, поточні ремонти. Приймаємо у розрахунку 100 грн/кв.м на рік.

3. Витрати на утримання та експлуатацію обладнання (без урахування амортизації) – технічне обслуговування, запасні частини та матеріали для поточного ремонту. Приймаємо, виходячи з нормативу 5% від залишкової вартості обладнання.

4. Частина адміністративних, збутових та інших операційних витрат підприємства, що відносяться до даного проекту (ділянки по виробництву розчинів). Приймаємо виходячи з нормативів підприємства.

5. Витрати на рекламу. Одним із основних засобів просування внутрішньосудинних розчинів на ринок повинна стати реклама та участь у спеціалізованих виставках. Можливе використання таких каналів реклами, як реклама у друкованих джерелах та рекламні ролики на радіо.

Розрахунок грошових потоків від реалізації проекту без урахування фактора часу надається в табл. 3.11.

Ігнорування врахування впливу часу при оцінці економічної ефективності проекту може призвести до невірних, завищених результатів. Уникнути хибної оцінки можна порівнявши витрати по проекту з доходами,

які приведені до їх поточної вартості на момент здійснення витрат, виходячи з рівня ризику, тобто доходи повинні бути продисконтовані.

Таблиця 3.11

Грошові потоки проекту без урахування фактора часу.

Показники	Роки реалізації проекту						
	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Обсяг виробництва, тис.л	200	1000	1280	1280	1280	1280	1000
Ціна, грн/тис.л	995	995	995	995	995	995	995
Доход від реалізації, тис.грн	199,0	995,0	1273,6	1273,6	1273,6	1273,6	995,0
Виробнича собівартість, грн/тис.л	633	633	633	633	633	633	633
Собівартість, тис.грн	126,6	633,0	810,2	810,2	810,2	810,2	633,0
Постійні витрати, тис.грн	81,5	85,5	89,8	94,3	98,9	103,9	109,1
Амортизація, тис.грн	29,4	25,3	25,6	22,0	18,8	16,2	14,7
В т.ч. виробничої лінії	22,4	19,3	19,5	16,7	14,4	12,3	11,2
Чистий грошовий потік, тис.грн	20,3	301,8	399,2	391,1	382,3	375,7	267,6

Отже, необхідно застосувати метод дисконтування грошових потоків для більш точної оцінки даного проекту.

Основним показником, який необхідно визначити, є чистий дисконтований дохід (ЧДД).

$$ЧДД = \sum ЧП_t \times \frac{1}{K_{dt}} - \sum I_t \times \frac{1}{K_{dt}}, \quad (3.10)$$

де K_d – коефіцієнт дисконтування, який дорівнює $(1+n)^t$ (n – норма дисконту).

Дисконтування грошових потоків по проекту при нормі дисконту 20% ($n = 20\%$, $K_d = (1,2)^t$) надається в табл. 3.12.

Таблиця 3.11

Дисконтовані грошові потоки за проектом

Показники	Грошові потоки за роками проекту, тис. грн.							
	1	2	3	4	5	6	7	8
Інвестиції, тис.грн	328							
Доходи, тис.грн		20,3	301,8	399,2	391,1	382,3	375,7	267,6
Коефіцієнт складного проценту	1	1,2	1,44	1,73	2,07	2,49	2,99	3,58
Коеф-т дисконтування	1	0,83	0,69	0,58	0,48	0,40	0,33	0,28
Дисконтований грошовий потік	-328	16,8	208,2	231,5	187,7	152,9	123,9	74,9

Чистий дисконтований дохід по проекту складає:

$$\begin{aligned} \text{ЧДД} &= (16,8+208,2+231,5+187,7+152,9+123,9+74,9) - 328 = 995,9 - 328 \\ &= 667,9 \text{ тис.грн} \end{aligned}$$

Інший важливий показник, який тісно пов'язаний з ЧДД є індекс доходності по проекту.

Індекс доходності:

$$ID = \frac{\sum ЧП_t \times 1/K_{\partial t}}{\sum I_t \times 1/K_{\partial t}} \quad (3.11)$$

Індекс доходності складає:

$$ID = 995,9 / 328 = 3,04$$

Оскільки індекс доходності більше одиниці, то проект вважається ефективним.

Ще одним важливим показником є внутрішня норма доходності, тобто така норма дисконту при якій приведені витрати дорівнюють приведеним доходам. Отже, необхідно визначити максимальну величину ставки дисконту, при якій залишиться безбитковим. При збільшенні норми дисконту зменшується ЧДД проекту (рис.3.1).

На рис.3.1 видно, що при нормі дисконту близько 57% чистий дисконтований доход по проекту дорівнює 0. В нашому випадку ВНД більше норми доходу, яку очікує підприємство. Тому інвестиції в даний проект виправдані.

Важливим показником для прийняття рішення, щодо прийняття проекту є строк його окупності. Це мінімальний часовий інтервал, за межами якого інтегральний ефект стає і в подальшому залишається додатнім.

Термін окупності проекту з урахуванням фактора часу визначається за формулою:

$$T_{ок} = m + \frac{\sum I_t \times 1/K_{\partial t} - \sum_{t=1}^m ЧП_t \times 1/K_{\partial t}}{ЧП_{m+1}} \quad (3.13)$$

де m - кількість повних років окупності проекту.

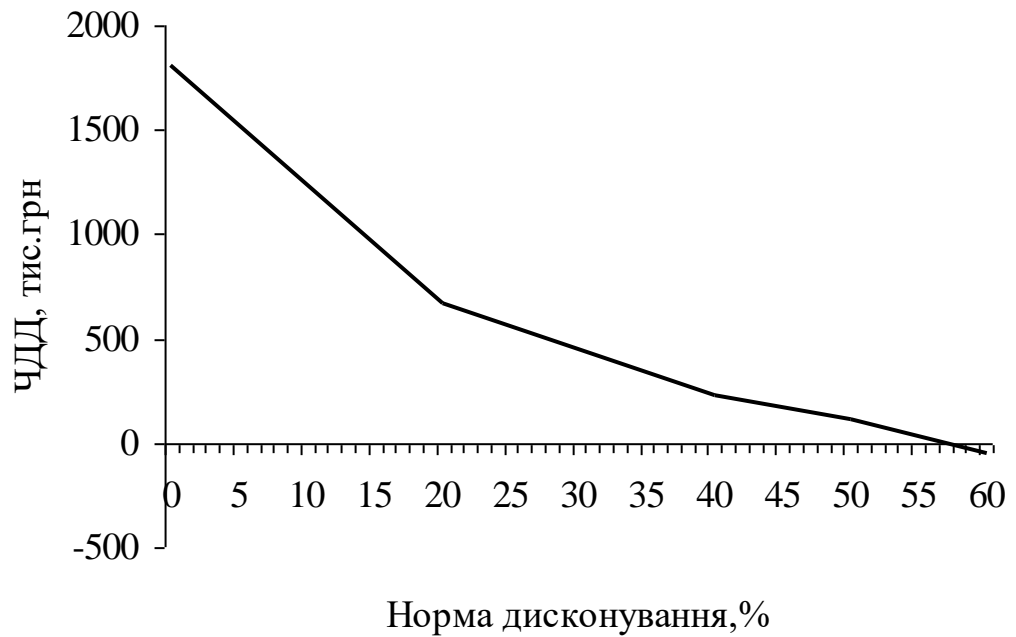

Рис. 3.1. Вплив норми дисконтування на ЧДД.

Розрахунок строку окупності проекту представлено в табл. 3.12.

Таблиця 3.12

Розрахунок терміну окупності проекту

Роки	n=20%		
	Кумулят. витрати, тис.грн	Кумулят. доходи, тис.грн	Період окупності, років
2024	-328	16,8	$(456,5-328)/231,5 = 3,5$ роки
2025		225	
2026		456,5	
2027		644,2	
2028		797,1	
2029		921	
2030		995,9	

Важливим показником, який характеризує ступінь стійкості проекту, є точка беззбитковості. Вона характеризує обсяг реалізації, при якому доход співпадає з поточними витратами виробництва.

Аналіз беззбитковості потребує розподілу витрат на умовно-постійні та умовно-змінні.

До умовно-змінних ($C_{зм}$) відносяться витрати на сировину та матеріали,

напівфабрикати, енергію, заробітну плату (приймаємо, що значення цих витрат відповідає виробничій собівартості); до умовно-постійних ($C_{\text{пост}}$) - витрати на утримання та експлуатацію обладнання, амортизацію, загальновиробничі, операційні тощо.

Точка беззбитковості:

$$T_{\text{беззб}} = \frac{C_{\text{пост}}}{Ц - C_{\text{зм1}}} \quad (3.14)$$

Точка беззбитковості складає:

$$T_{\text{б}} = 90000 / (995 - 633) = 249 \text{ тис.л}$$

Таким чином, для удосконалення інноваційної діяльності в третьому розділі пропонується впровадження у виробництво нового продукту – інсуліну.

Перш ніж прийняти рішення про джерело інвестування, підприємство повинно проаналізувати всі наявні альтернативні можливості придбання необхідних активів. Критерієм оцінки ефективності варіантів фінансування є порівняння сумарних потоків платежів при різних формах фінансування оновлення основних фондів.

За результатами оцінки ефективності проекту інтегральний ефект складає 667,9 тис.грн., індекс доходності – 3,4, строк окупності – 3,5 років, внутрішня норма доходності – 57%. Таким чином, проект є ефективним та може бути прийнятим до реалізації в умовах даного підприємства.

ВИСНОВКИ

Інноваційна діяльність спрямована на забезпечення доведення науково-технічних ідей, винаходів (новацій) до результату, придатного до практичного застосування та реалізації їх на ринку з метою задоволення потреб суспільства в конкурентоспроможних товарах і послугах.

Ця діяльність охоплює:

- випуск і розповсюдження принципово нових видів техніки і технології;
- прогресивні міжгалузеві структурні зрушення;
- реалізацію довгострокових науково-технічних програм з великими строками окупності витрат;
- фінансування фундаментальних досліджень для здійснення якісних змін у стані продуктивних сил;
- розробку і впровадження нової ресурсозберігаючої технології, призначеної для поліпшення соціального й екологічного становища.

По результатах проведеного аналізу інноваційної діяльності ТОВ «Івано-Франківська фармацевтична фабрика» можна віднести до категорії інноваційно активних. Конкурентними перевагами ТОВ «Івано-Франківська фармацевтична фабрика» є широка номенклатура продукції та досконала система оновлення асортиментного портфелю; висока якість та природний склад продукції; високий рівень кваліфікації співробітників компанії, ефективний менеджмент; адекватна організаційна структура; сучасна система контролю якості продукції; наявність необхідних виробничих потужностей; високий рівень соціального забезпечення працівників; добра репутація фірми серед споживачів. Проведені дослідження свідчать, що раціональне управління інноваційною діяльністю дозволяє ТОВ «Івано-Франківська фармацевтична фабрика» підтримувати і розширювати якість та ефективність своєї діяльності, поступово збільшувати на фармацевтичному

ринку України частку|долю| вітчизняних оригінальних препаратів, які доступні за ціною для широких верств населення.

Для удосконалення інноваційної діяльності в третьому розділі пропонується впровадження у виробництво нового продукту – інсуліну.

Перш ніж прийняти рішення про джерело інвестування, підприємство повинно проаналізувати всі наявні альтернативні можливості придбання необхідних активів. Критерієм оцінки ефективності варіантів фінансування є порівняння сумарних потоків платежів при різних формах фінансування оновлення основних фондів.

Оснoву грошового відтоку придбання активів за рахунок довгострокового банківського кредиту становить відсоток за користування кредитом і загальна сума боргу, що підлягає поверненню при його погашенні. Однак відповідно до п.5.5.1. Закону України «Про оподаткування прибутку підприємств» до валових витрат підприємства включаються лише відсотки, а сума основного боргу у валових витратах не відображається, тобто не зменшує суму оподаткованого прибутку.

Розрахунки за банківськими кредитами можуть здійснюватися різними способами. В роботі розглянуто два найбільш розповсюджених варіанти кредитних розрахунків:

- 3) зменшення розміру загального нарахування (ануїтету) по роках;
- 4) твердий ануїтет.

В результаті порівняння обох схем повертання кредиту, можна зробити висновок, що при другому варіанті загальна сума сплачених відсотків є більшою, але її перевагою є визначена сума щорічних платежів.

Для подальшого обґрунтування обрано варіант з найменшою вартістю – зменшення розміру загального нарахування по роках. В результаті розрахунків варіанту залучення довгострокового кредиту з урахуванням фактора часу встановлена чиста приведена вартість проекту. Яка складає 79,4 тис. грн.

Одним із способів зниження інноваційного ризику є диверсифікація інноваційної діяльності, яка полягає в розподілі зусиль розробників та інвестицій для здійснення різноманітних інноваційних проектів, безпосередньо не зв'язаних один з одним. Якщо через непередбачені обставини один з інноваційних проектів буде збитковим, то інші проекти можуть виявитися успішними і приносять прибуток. Щоб зменшити ризик прийняття помилкового рішення, оснований тільки на показниках теоретичної ефективності, потрібні детальні маркетингові дослідження, вивчення інвестиційного потенціалу замовника, структури джерел фінансування, технічного рівня, ціни та ступеня готовності нововведень з метою можливої зміни цих показників, причому не тільки для даного проекту, але і у конкурентів, по відношенню до яких оцінюється конкурентоспроможність даної розробки.

За результатами оцінки ефективності проекту інтегральний ефект складає 667,9 тис.грн., індекс доходності – 3,4, строк окупності – 3,5 років, внутрішня норма доходності – 57%. Таким чином, проект є ефективним та може бути прийнятим до реалізації в умовах даного підприємства.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України «Про інвестиційну діяльність» від 18.09.1991 № 1560-ХІІ.
2. Адаменко М. В. Інноваційна активність та інноваційний потенціал персоналу підприємства: концептуальний підхід до управління / М. В. Адаменко // Міжнародний науковий журнал "Інтернаука". Серія : Економічні науки. - 2020. - № 8. - С. 9-15. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/mnjie_2020_8_3.
3. Бабенко В. О. Теоретико-методичні питання оптимізації управління інноваційною діяльністю підприємств / В. О. Бабенко // Енергозбереження. Енергетика. Енергоаудит. - 2019. - № 2. - С. 59-72. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecee_2019_2_10.
4. Гейдарова О. В. Управління інноваційною діяльністю промислового підприємства / О. В. Гейдарова, О. М. Мала // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. - 2020. - № 4(1). - С. 66-69. - Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vchnu_ekon_2020_4\(1\)_14](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vchnu_ekon_2020_4(1)_14).
5. Гречан П. Ю. Інноваційна активність у системі розвитку підприємства / П. Ю. Гречан // Підприємництво та інновації. - 2020. - Вип. 13. - С. 29-32. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pidinnov_2020_13_7.
6. Григорян О. О. Сукупність елементів управління інноваційною діяльністю / О. О. Григорян // Агроекологічний журнал. - 2022. - № 4. - С. 53-65. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/agrog_2022_4_8.
7. Дащенко Н. М. Інноваційна активність як детермінанта конкурентоспроможності промислового підприємства / Н. М. Дащенко // Економіка. Фінанси. Право. - 2020. - № 7. - С. 5-9. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecfipr_2020_7_3.
8. Дорошкевич К. О. Стратегія і тактика інноваційного розвитку підприємств: сутність і взаємозв'язок понять // Бізнес Інформ. - 2020. - № 2.

9. Ємельянов О. Ю. Інноваційний розвиток підприємств: сутність, послідовність оцінювання та перешкоди на його шляху / О. Ю. Ємельянов. // Ефективна економіка. - 2020. - № 11. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2020_11_9.

10. Єпіфанова, І.Ю. Управління інноваційною діяльністю промислових підприємств: теоретико-методологічні аспекти фінансового забезпечення [Текст] : монографія / І. Ю. Єпіфанова ; Вінниц. нац. техн. ун-т. - Вінниця : ВНТУ, 2019. - 383 с.

11. Зайцева Л. О. Інноваційна активність компаній: оцінка тенденцій розвитку / Л. О. Зайцева // Економіка та держава. - 2020. - № 12. - С. 27-33. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecde_2020_12_7.

12. Іванова В. В. Управління інноваційною діяльністю підприємства: оцінка ефективності процесу / В. В. Іванова // Вісник післядипломної освіти. Серія : Соціальні та поведінкові науки. - 2021. - Вип. 16. - С. 162-175. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vispdoso_2021_16_13.

13. Іванова Т. В. Інноваційний розвиток підприємств як засіб підвищення конкурентоспроможності Причорноморського регіону в умовах трансформації / Т. В. Іванова // Причорноморські економічні студії. - 2020. - Вип. 52(1). - С. 138-143. - Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/bses_2020_52\(1\)_24](http://nbuv.gov.ua/UJRN/bses_2020_52(1)_24).

14. Інвестиційно-інноваційний розвиток підприємницької діяльності в Україні [Текст] : монографія / [В. Г. Федоренко та ін. ; за ред. В. Г. Федоренка] ; Європ. бізнес-асамблея [та ін.]. - Київ : ДКС ЦЕНТР, 2019. - 429 с.

15. Інвестиційно-інноваційний розвиток підприємницької діяльності в Україні : монографія / В. Г. Федоренко, П. М. Куліков, Г. М. Рижаківа, Ю. Е. Тимофєєв, С. В. Федоренко, О. А. Тугай, С. В. Палиця, І. С. Івахненко, Л. О. Василенко, Д. А. Рижаків, О. М. Малихіна, Ю. Б. Пінчук, Ю. А. Чуприна, О. П. Омеляненко, М. С. Пясківська; ред.: В. Г. Федоренко; Європ. бізнес-асамблея, Східно-укр. акад. бізнесу, Київ. нац. ун-т буд-ва та архітектури, Ін-

т підготовки кадрів держ. служби зайнятості України, Екон. шк. акад. Укр. акад. наук В. Г. Федоренка. - Київ : ДКС ЦЕНТР, 2019. - 429 с.

16. Інноваційний менеджмент [Текст] : навч. посіб. / Горбовий А. Ю. [та ін.] ; за ред. д-ра екон. наук, проф. Л. Г. Ліпич ; Ун-т держ. фіск. служби України. - Вид. 2-е, випр. і допов. - Ірпінь : Ун-т ДФС України, 2019. - 285 с.

17. Інноваційний менеджмент [Текст] : підручник / П. П. Микитюк [та ін.] ; за ред. д-ра екон. наук, проф. П. П. Микитюка ; Тернопіл. нац. екон. ун-т. - Тернопіль : ТНЕУ : Економічна думка, 2019. - 517 с.

18. Інноваційний розвиток підприємств в парадигмі інтелектуалізації економіки [Текст] : монографія / [Н. В. Лохман та ін. ; під ред. Н. В. Лохман] ; Донец. нац. ун-т економіки і торгівлі ім. Михайла Туган-Барановського. - Кременчук : Щербатих О. В., 2020. - 205 с.

19. Інноваційний розвиток підприємства: законодавчо-правове підґрунтя та наукова інтерпретація термінологічно-методологічного апарату [Текст] : словник-довідник / Пугач А. М. [та ін.] ; за ред. д-ра екон. наук, проф. Н. І. Демчук. - Дніпро : Біла К. О. [вид.], 2019. - 363 с.

20. Ковтуненко К. В. Інноваційний розвиток бізнес-структур: сутність, тлумачення, теорії та підходи до визначення / К. В. Ковтуненко, А. О. Коцага // Бізнес Інформ. - 2020. - № 5. - С. 43-55. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2020_5_7.

21. Ложачевська О. М. Інноваційна активність підприємства: аналіз існуючих підходів і методів оцінки / О. М. Ложачевська, П. Ю. Гречан // Економіка та держава. - 2020. - № 8. - С. 53-55. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecde_2020_8_11.

22. Майорова І. Вибір і управління інноваційною стратегією промислового підприємства / І. Майорова, Гарматюк Гарматюк, О. О. // Соціально-економічні проблеми і держава. - 2019. - Вип. 1. - С. 78-87. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Sepid_2019_1_10.

23. Малій О. Г. Джерела фінансового забезпечення інноваційного розвитку // Актуал. проблеми інновац. економіки. - 2020. - № 4.

24. Маліновська О. Я. Інноваційний менеджмент як вимога сучасності / О. Я. Маліновська, Д. О. Корень // Молодий вчений. - 2019. - № 11(2). - С. 538-541. - Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2019_11\(2\)__52](http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2019_11(2)__52).

25. Менеджмент: Інноваційний аспект [Текст] : монографія / [Т. Ю. Чаркіна та ін.] ; за заг. ред. проф. Л. В. Марценюк ; Укр. держ. ун-т науки і технологій. - Дніпро : Журфонд, 2022. - 135 с.

26. Мурована Т. О. Інноваційний розвиток підприємств як основа їх стійкості в умовах нестабільного зовнішнього середовища / Т. О. Мурована // Міжнародний науковий журнал "Інтернаука". Серія : Економічні науки. - 2022. - № 6. - С. 35-43. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/mnjie_2022_6_6.

27. Особливості управління інвестиційно-інноваційними проектами / В. П. Унінець-Ходаківська // Актуал. проблеми інновац. економіки. - 2021. - № 1. - С. 67-72.

28. Петренко, Л.А. Інноваційний розвиток підприємства: генезис теорії та сучасна практика управління [Текст] : монографія / Л. А. Петренко ; Держ. ВНЗ "Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана". - Київ : НУОУ ім. Івана Черняхівського, 2020. - 328 с.

29. Пономарьова М. С. Вплив інвестування на інноваційний розвиток підприємства / М. С. Пономарьова, В. Є. Мещеряков // Вісник ХНАУ. Серія : Економічні науки. - 2021. - № 1. - С. 339-348. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vkhnau_ekon_2021_1_25.

30. Семенова В. Г. Інноваційний розвиток підприємств в контексті диверсифікації діяльності / В. Г. Семенова // Вісник соціально-економічних досліджень. - 2019. - № 2-3. - С. 219-226. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vsed_2019_2-3_22.

31. Соболева Г. Г. Інноваційний розвиток компанії як фактор підвищення її конкурентоспроможності / Г. Г. Соболева, Н. М. Матвєєва //

Причорноморські економічні студії. - 2019. - Вип. 44. - С. 58-61. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bses_2019_44_13.

32. Созанський Л. Й. Інноваційний розвиток промисловості України: економіко-правові аспекти / Л. Й. Созанський // Економіка та право. - 2022. - № 1. - С. 109-119. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecpr_2022_1_11.

33. Солоха Д. В. Управління інвестиційно-інноваційною діяльністю в системі бізнес-планування підприємств України / Д. В. Солоха, Н. Л. Сапельнікова, О. В. Белякова // Менеджер. - 2020. - № 2. - С. 127-139. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzhm_2020_2_13.

34. Старченко Г. В. Інноваційні процеси економіки та проектно-орієнтоване управління: їх взаємовплив // Держава та регіони. Сер. Економіка та підприємництво. - 2019. - № 4.

35. Стецюк П. А. Ефективність управління інноваційною діяльністю підприємства / П. А. Стецюк, Т. О. Багликова // Економіка. Менеджмент. Бізнес. - 2020. - № 3. - С. 32-38. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecmebi_2020_3_8.

36. Троциковський, Т.С. Управління інноваційною діяльністю підприємства за умов інтеграційних процесів: теорія, методологія, практика [Текст] : монографія / Троциковський Тадеуш Станіслав. - Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2020. - 335 с.

37. Управління інноваційною діяльністю: теорія і практика [Текст] : колект. монографія / [Я. Бітієв та ін. ; за заг. ред. О. Д. Витвицької] ; Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України. - Київ : Аграр Медіа Груп, 2021. - 450 с.

38. Фоміченко І. П. Сучасні аспекти та методи управління інноваційною діяльністю на вітчизняних підприємствах / І. П. Фоміченко, В. П. Баштовий, Д. О. Кожурін, О. В. Пахомова // Економічний вісник Донбасу. - 2022. - № 1. - С. 103-109. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecvd_2022_1_14.

39. Шарко В. В. Принципи формування конкурентної стратегії інноваційного розвитку підприємства // Бізнес Інформ. - 2019. - № 9.

40. Шарко, В.В. Стратегічний інноваційний розвиток підприємств: маркетингові та логістичні механізми забезпечення [Текст] : монографія / Шарко В. В. ; за наук. ред. д-ра екон. наук, проф. В. М. Нижника. - Вінниця : Рогальська І. О. [вид.], 2020. - 455 с.

41. Шебаніна, О.В. Інноваційний розвиток аграрного сектора економіки: пріоритети забезпечення та регулювання [Текст] : монографія / О. В. Шебаніна, В. П. Рибачук ; Миколаїв. нац. аграр. ун-т. - Миколаїв : МНАУ, 2019. - 211 с.

42. Шиян Н.І. Інноваційний розвиток підприємства [Текст] : навч. посіб. / Н. І. Шиян ; Харків. нац. аграр. ун-т ім. В. В. Докучаєва. - Харків : Друкарня Мадрид, 2019. - 234 с.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

Баланс ТОВ «Івано-Франківська фармацевтична фабрика» на 01.01.2021 рік

Актив	На початок періоду	На кінець періоду
I. Необоротні активи		
Нематеріальні активи	6	57
первісна вартість	8	60
накопичена амортизація	2	3
Незавершені капітальні інвестиції	10062	10171
Основні засоби	155954	155588
первісна вартість	178178	181305
знос	22224	25717
Інвестиційна нерухомість	0	0
Довгострокові біологічні активи	0	0
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	314	314
інші фінансові інвестиції	0	0
Довгострокова дебіторська заборгованість	0	0
Відстрочені податкові активи	0	0
Інші необоротні активи	52	0
Усього за розділом I	166388	166130
II. Оборотні активи		
Запаси	1610	28963
Поточні біологічні активи	12500	8155
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	58420	23
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	0	0
з бюджетом	22340	12614
у тому числі з податку на прибуток		
Інша поточна дебіторська заборгованість	3391	310588
Поточні фінансові інвестиції	0	0
Гроші та їх еквіваленти	119320	302081
Витрати майбутніх періодів	0	0
Інші оборотні активи	631	62
Усього за розділом II	218212	662486
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття		
Баланс	384600	828616

Пасив	На початок періоду	На кінець періоду
I. Власний капітал		
Зареєстрований (пайовий) капітал	1616	91316
Капітал у дооцінках	43886	44116
Додатковий капітал		
Резервний капітал	404	1284
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	128691	145332
Неоплачений капітал		
Вилучений капітал		
Усього за розділом I	174597	282048
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення		
Відстрочені податкові зобов'язання	0	0
Довгострокові кредити банків	95982	6051
Інші довгострокові зобов'язання	0	198977
Довгострокові забезпечення	0	0
Цільове фінансування	1418	1418
Усього за розділом II	97400	206446
III. Поточні зобов'язання і забезпечення		
Короткострокові кредити банків	5239	37220
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями		
товари, роботи, послуги	9040	606
розрахунками з бюджетом	7363	1172
у тому числі з податку на прибуток		
розрахунками зі страхування	587	208
розрахунками з оплати праці	246	305
Поточні забезпечення		
Доходи майбутніх періодів	0	0
Інші поточні зобов'язання	90128	300611
Усього за розділом III	112603	340122
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття		
Баланс	384600	828616

ДОДАТОК Б

Звіт Про фінансові результати ТОВ «Івано-Франківська фармацевтична фабрика» за 2020 р.

Стаття	За звітний період	За попередній період
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	75432	94337
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	64285	61670
Валовий: прибуток	11147	32667
збиток		
Інші операційні доходи	228	4597
Адміністративні витрати	1581	1353
Витрати на збут	737	1175
Інші операційні витрати	1108	0
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	7949	34736
збиток		
Дохід від участі в капіталі		
Інші фінансові доходи	17098	30947
Інші доходи	371	6596
Фінансові витрати	7221	22139
Втрати від участі в капіталі		
Інші витрати	676	417
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	17521	49723
збиток		
Витрати (дохід) з податку на прибуток	0	0
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування		
Чистий фінансовий результат: прибуток	17521	49723
збиток		

ДОДАТОК В

Баланс ТОВ «Івано-Франківська фармацевтична фабрика» На 01.01.
2022 рік

Актив	На початок періоду	На кінець періоду
I. Необоротні активи		
Нематеріальні активи	57	48
первісна вартість	60	60
накопичена амортизація	3	12
Незавершені капітальні інвестиції	10171	10047
Основні засоби	155588	152183
первісна вартість	181305	181603
знос	25717	29420
Інвестиційна нерухомість	0	0
Довгострокові біологічні активи	0	0
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	314	314
інші фінансові інвестиції	0	0
Довгострокова дебіторська заборгованість	0	0
Відстрочені податкові активи	0	0
Інші необоротні активи	0	0
Усього за розділом I	166130	162592
II. Оборотні активи		
Запаси	28963	20232
Поточні біологічні активи	8155	27138
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	23	3332
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	0	0
з бюджетом	12614	8533
у тому числі з податку на прибуток		
Інша поточна дебіторська заборгованість	310588	286726
Поточні фінансові інвестиції	0	0
Гроші та їх еквіваленти	302081	412
Витрати майбутніх періодів	0	0
Інші оборотні активи	62	5439
Усього за розділом II	662486	351732
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття		
Баланс	828616	514324

Пасив	На початок періоду	На кінець періоду
I. Власний капітал		
Зареєстрований (пайовий) капітал	91316	91316
Капітал у дооцінках	44116	44116
Додатковий капітал		
Резервний капітал	1284	1284
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	145332	138076
Неоплачений капітал		
Вилучений капітал		
Усього за розділом I	282048	274792
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення		
Відстрочені податкові зобов'язання	0	0
Довгострокові кредити банків	6051	0
Інші довгострокові зобов'язання	198977	199000
Довгострокові забезпечення	0	0
Цільове фінансування	1418	1418
Усього за розділом II	206446	200418
III. Поточні зобов'язання і забезпечення		
Короткострокові кредити банків	37220	0
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями		
товари, роботи, послуги	606	13273
розрахунками з бюджетом	1172	157
у тому числі з податку на прибуток		
розрахунками зі страхування	208	804
розрахунками з оплати праці	305	596
Поточні забезпечення		
Доходи майбутніх періодів	0	5
Інші поточні зобов'язання	300611	24279
Усього за розділом III	340122	39114
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття		
Баланс	828616	514324

ДОДАТОК Д

Звіт Про фінансові результати ТОВ «Івано-Франківська фармацевтична фабрика» за 2021р.

Стаття	За звітний період	За попередній період
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	71784	75432
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	53149	64285
Валовий: прибуток	18635	11147
збиток		
Інші операційні доходи	13136	228
Адміністративні витрати	1056	1581
Витрати на збут	653	737
Інші операційні витрати	8591	1108
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	21471	7949
збиток		
Дохід від участі в капіталі		
Інші фінансові доходи	17088	17098
Інші доходи	7	371
Фінансові витрати	28819	7221
Втрати від участі в капіталі		
Інші витрати	3	676
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	9744	17521
збиток		
Витрати (дохід) з податку на прибуток	0	0
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування		
Чистий фінансовий результат: прибуток	9744	17521
збиток		

ДОДАТОК Ж

Баланс ТОВ «Івано-Франківська фармацевтична фабрика» На 01.01. 2023р.

Актив	На початок періоду	На кінець періоду
I. Необоротні активи		
Нематеріальні активи	48	38
первісна вартість	60	60
накопичена амортизація	12	22
Незавершені капітальні інвестиції	10047	10046
Основні засоби	152183	149061
первісна вартість	181603	182011
знос	29420	32950
Інвестиційна нерухомість	0	0
Довгострокові біологічні активи	0	0
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	314	313
інші фінансові інвестиції	0	0
Довгострокова дебіторська заборгованість	0	0
Відстрочені податкові активи	0	0
Інші необоротні активи	0	
Усього за розділом I	162592	159458
II. Оборотні активи		
Запаси	20232	28058
Поточні біологічні активи	27138	28771
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	3332	4586
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	0	0
з бюджетом	8533	8352
у тому числі з податку на прибуток		
Інша поточна дебіторська заборгованість	286726	293465
Поточні фінансові інвестиції	0	0
Гроші та їх еквіваленти	412	187
Витрати майбутніх періодів	0	0
Інші оборотні активи	5439	71
Усього за розділом II	351732	363490
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття		
Баланс	514324	522948

Пасив	На початок періоду	На кінець періоду
I. Власний капітал		
Зареєстрований (пайовий) капітал	91316	91316
Капітал у дооцінках	44116	44116
Додатковий капітал		
Резервний капітал	1284	1284
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	138076	172564
Неоплачений капітал		
Вилучений капітал		
Усього за розділом I	274792	309280
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення		
Відстрочені податкові зобов'язання	0	0
Довгострокові кредити банків	0	0
Інші довгострокові зобов'язання	199000	199000
Довгострокові забезпечення	0	0
Цільове фінансування	1418	1418
Усього за розділом II	200418	200418
III. Поточні зобов'язання і забезпечення		
Короткострокові кредити банків	0	71
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями		
товари, роботи, послуги	13273	10734
розрахунками з бюджетом	157	173
у тому числі з податку на прибуток		
розрахунками зі страхування	804	461
розрахунками з оплати праці	596	823
Поточні забезпечення		
Доходи майбутніх періодів	5	0
Інші поточні зобов'язання	24279	988
Усього за розділом III	39114	13250
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття		
Баланс	514324	522948

ДОДАТОК И

Звіт Про фінансові результати ТОВ «Івано-Франківська фармацевтична фабрика» за 2022р.

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	За звітний період	За попередній період
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	138465	71784
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	80401	53149
Валовий: прибуток	58064	18635
збиток		
Інші операційні доходи	117	13136
Адміністративні витрати	1131	1056
Витрати на збут	1318	653
Інші операційні витрати	1689	8591
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	54043	21471
збиток		
Дохід від участі в капіталі		
Інші фінансові доходи	6963	17088
Інші доходи	12818	7
Фінансові витрати	32407	28819
Втрати від участі в капіталі		
Інші витрати	6929	3
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	34488	9744
збиток		
Витрати (дохід) з податку на прибуток	0	0
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування		
Чистий фінансовий результат: прибуток	34488	9744
збиток		